

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 10. prosinca 2018.
(OR. en)

15086/18

CFSP/PESC 1150
COPS 470
CSDP/PSDC 712
COHOM 161
RELEX 1047

ISHOD POSTUPAKA

Od: Glavno tajništvo Vijeća
Za: Delegacije

Br. preth. dok.: 14943/18

Predmet: Žene, mir i sigurnost
– zaključci Vijeća (10. prosinca 2018.)

Za delegacije se u prilogu nalaze zaključci Vijeća o ženama, miru i sigurnosti koje je Vijeće usvojilo na 3662. sastanku održanome 10. prosinca 2018.

ZAKLJUČCI VIJEĆA O ŽENAMA, MIRU I SIGURNOSTI

VIJEĆE je usvojilo sljedeće zaključke:

1. Rodna ravnopravnost i ljudska prava temeljne su europske vrijednosti i samostalni prioriteti uključeni u sve politike Europske unije. Vijeće podsjeća na to da su se Europska unija i njezine države članice obvezale na potpunu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost, koji čine Rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda (RVSUN) 1325 i rezolucije koje se na nju nadovezuju, uz osiguravanje toga da ga se u potpunosti uključi u sve napore EU-a kojima se podupiru održivi mir, sigurnost, ljudska prava, pravda i razvoj u kontekstu suradnje EU-a s drugim regionalnim i međunarodnim organizacijama kako je predviđeno Globalnom strategijom EU-a. To će se postići uključivanjem rodničkih perspektiva u sve politike EU-a, među ostalim sigurnost, sprječavanje i rješavanje sukoba, kao i dugoročnu izgradnju mira. U tom pogledu EU i njegove države članice podupiru provedbu Plana za žene, mir i sigurnost u UN-u.
2. Vijeće pozdravlja novi strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti, koji se nadovezuje na sveobuhvatni pristup EU-ovoj provedbi RVSUN-ova 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti iz 2008. godine te ga zamjenjuje. U strateškom pristupu EU-a ženama, miru i sigurnosti naglašava se potreba za konkretnim obvezama i djelovanjem kao i potreba za uključivanjem, osnaživanjem, zaštitom i podupiranjem žena i djevojčica kako bi se postigli održivi i trajni mir i sigurnost kao intrinzične sastavnice ljudskih prava i održivog razvoja u skladu s Programom održivog razvoja do 2030. i ciljevima održivog razvoja obuhvaćenih Programom te konsenzusom o razvoju. Usto, Vijeće pozdravlja pristup u okviru Plana za žene, mir i sigurnost pri rješavanju seksualnog nasilja povezanog sa sukobima kao dio niza rodno uvjetovanih ranjivosti i nasilja u tijesnoj vezi sa stalnim nejednakostima i širim napadima na rodnu ravnopravnost, ljudska prava žena i djevojčica, uključujući internetski i digitalni oblik nasilja te kibernasilje.

3. Vijeće ponovno potvrđuje da Plan za žene, mir i sigurnost treba u potpunosti provesti u sveukupnom vanjskom djelovanju EU-a te da je, kao takav, važan element integriranog pristupa vanjskim sukobima i krizama, s obzirom na izazove navedene u globalnoj studiji UN-a o RVSUN-u 1325. Vijeće podsjeća na obvezu Europske unije i njezinih država članica da kao ključnu strategiju nastave provoditi rodnu analizu, prikupljati raščlanjene podatke (među ostalim prema spolu, dobi i invaliditetu, ali ne nužno ograničene na te kategorije) i uključivati rodne perspektive, uz rodnu ravnotežu i posebne mjere za postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena, s pomoću svih odgovarajućih okvira politika, među ostalim u područjima vanjske i sigurnosne politike, razvoja, trgovine, financija, humanitarne pomoći, migracija, pravosuđa i obrazovanja, kao i sprječavanja i borbe protiv nasilnog ekstremizma i terorizma.
4. U strateškom pristupu EU-a ženama, miru i sigurnosti utvrđene su mjere u ključnim područjima sprječavanja, zaštite, pomoći i obnove te u okviru dvaju sveobuhvatnih međusektorskih aspekata rodno osviještene politike i sudjelovanja. Te su mjere povezane i međusobno se nadopunjuju. Vijeće također pozdravlja to što se u strateškom pristupu EU-a ženama, miru i sigurnosti potvrđuju raznolikost i višedimenzionalni elementi identitetâ, kao i to što je naglasak stavljen na provedbu pristupa od strane svih i u korist svih. U tom kontekstu važno je nastaviti uključivati muškarce i dječake kao pozitivne aktere promjena.
5. Vijeće potvrđuje da bi strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti trebalo provesti u okviru političkog i diplomatskog sudjelovanja vodstva EU-a, omogućujući ravnopravno i smisleno sudjelovanje žena u sveukupnom vanjskom djelovanju EU-a, odnosno ne samo u pogledu tema o pravima žena, već u cjelokupnom djelovanju, među ostalim onom u području mira i sigurnosti.

6. Vijeće ponovno potvrđuje kako je svrha Plana za žene, mir i sigurnost osigurati da se prava, djelovanja i zaštita žena i djevojčica neprekidno poštuju i promiču prije i nakon sukoba te tijekom njih. Stoga je Plan za žene, mir i sigurnost univerzalno primjenjiv te ga se slijedom toga mora provesti na unutarnjoj razini u Europskoj uniji i njezinim državama članicama kao i u okviru vanjskog djelovanja kako bi se moglo djelovati na usklađen, vjerodostojan i djelotvoran način. To će se postići uključivanjem rodne perspektive i sudjelovanja žena u sve kontekste, odnosno od analize sukoba do naknadnih mjera, uključujući olakšavanje dijaloga, posredovanje, mirovne pregovore i ostale alate za sprječavanje i rješavanje sukoba. To će se postići i provedbom posebnih mjera, među ostalim osposobljavanjem vojnih i policijskih snaga, s ciljem postizanja rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena i djevojčica.
7. Vijeće podsjeća da su za provedbu Plana za žene, mir i sigurnost odgovorne države članice kao i ostali akteri Europske unije, uključujući Europsku službu za vanjsko djelovanje (ESVD), delegacije EU-a, glavnu savjetnicu ESVD-a za rodna pitanja i žene, mir i sigurnost, službe Komisije, posebne predstavnike EU-a te misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP), što je ključno za promicanje i provedbu strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti. Važno je da strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti provode subjekti koji održavaju veze s EU-om, poput ugovaratelja ili organizatora koje financira Europska unija. Vijeće ističe kako je važno da države članice pri izradi nacionalnih akcijskih planova uzmu u obzir strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti.
8. Vijeće pozdravlja komplementarnost plana EU-a za rodnu ravnopravnost (GAP II) i strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti te sinergije između njih. Vijeće ističe da su i strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti i GAP II relevantni okviri politika za otklanjanje svih oblika diskriminacije žena i djevojčica te nasilja nad njima. Nadalje, Vijeće potiče ESVD i službe Komisije da nastave razmatrati pojednostavnjene, korisnicima prilagođene i učinkovite načine mjerenja, praćenja i evaluacije napretka u tom području te izvješćivanja o njemu.

9. Vijeće nadalje sa zanimanjem iščekuje uspostavu sažetog, preciznog, mjerljivog i izvedivog akcijskog plana do prvog tromjesečja 2019. za učinkovitu provedbu i promicanje strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti. Taj akcijski plan treba uskladiti s GAP-om II.
10. Vijeće pozdravlja mogućnost jačanja i uspostave partnerstava i saveza s drugim međunarodnim, multilateralnim i regionalnim organizacijama te osobito prijedlog za uspostavu službenih platformi za suradnju na svim razinama. Te bi platforme trebale obuhvaćati uspostavu primjerenih foruma za razmjenu iskustava i najbolje prakse te promicanje interakcije djelatnika, među ostalim savjetnikâ za rodnu ravnopravnost te kontaktnih točaka za pitanja povezana sa ženama, mirom i sigurnošću, kao i podupiranje postojećih mreža posrednica radi učinkovite i održive provedbe strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti.
11. Vijeće pozdravlja uključiv postupak u okviru kojeg je pripremljen strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti te izrađen nacrt dotičnog pristupa putem dijaloga sa službama Komisije, državama članicama EU-a, savjetnicima za rodnu ravnopravnost iz misija i operacija zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP), partnerima iz civilnog društva, predstavnicima akademske zajednice i ostalim multilateralnim i regionalnim partnerima. Uključiv pristup trebalo bi zadržati kao standardnu radnu praksu i za buduće postupke izrade nacrta.
12. Vijeće ističe važnost bliske suradnje s trećim zemljama, partnerima i civilnim društvom, uključujući lokalne, regionalne i međunarodne organizacije civilnog društva, lokalne aktiviste i organizacije za prava žena, u svim fazama provedbe strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti te tijekom čitavog ciklusa politika, od izrade do evaluacije. Takva suradnja trebala bi se odvijati na uključiv i objektivan način.
13. Vijeće poziva Visokog predstavnika da povratno izvijesti o aktivnostima i napretku neformalne radne skupine EU-a o ženama, miru i sigurnosti te o najučinkovitijim načinima i konkretnim koracima za postizanje sveobuhvatnih ciljeva EU-a u pogledu rodne ravnopravnosti, osnaživanja žena i potpune provedbe Plana za žene, mir i sigurnost.

ESVD, studeni 2018.
Strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti
2018.

Sažetak

Strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti pripremljen je na zahtjev država članica Europske unije, a Europska služba za vanjsko djelovanje koordinirala ga je u savjetovanju sa svim relevantnim dionicima na razini institucija EU-a. Predstavlja trajnu predanost i napore EU-a učinkovitoj provedbi Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 o ženama, miru i sigurnosti i rezolucija koje se na nju nadovezuju o rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena. Strateški pristup EU-a uključuje stručnost, najbolje prakse i stečena iskustva iz cijelog područja, a namjena mu je podupiranje svih stadija tog pothvata do konkretnijeg i sveobuhvatnijeg djelovanja s ciljem jačanja i provedbe Plana za žene, mir i sigurnost kako interno tako i u svim vanjskim odnosima EU-a. Njime se također pokazuje kako se Plan za žene, mir i sigurnost osnažuje svim okvirima politika EU-a o rodnoj ravnopravnosti.

Rodna ravnopravnost načelo je koje prožima djelovanje svih institucija EU-a u svim njihovim unutarnjim i vanjskim aktivnostima te se uključuje u politike, strategije, akcijske planove i projekte u području razvoja, humanitarne pomoći, obrazovanja, migracija itd. tijekom njihovih različitih stadija.

U strateškom pristupu EU-a rodna ravnopravnost i osnaživanje žena prepoznati su kao preduvjet za pristupanje rješavanju ciklusa sukoba (prevencija, upravljanje i rješavanje); pokazuju se i analiziraju primjeri aktivnosti EU-a i utvrđuju sredstva za najučinkovitiju provedbu Plana za žene, mir i sigurnost.

Strateški pristup EU-a čvrst je temelj za postizanje ravnopravnosti žena i muškaraca, temeljne vrijednosti Europske unije, angažiranjem, osnaživanjem, zaštitom i podupiranjem žena i djevojčica s ciljem ostvarivanja mira i sigurnosti.

U strateškom pristupu EU-a naglašava se važnost vodstva i djelovanja žena u svim područjima politika i programskih planova povezanih s mirom i sigurnošću. Cilj je njime osigurati da žene i djevojčice različitog i promjenjivog porijekla mogu ravnopravno i znatno doprinositi sprječavanju i rješavanju sukoba te u sprječavanju nasilja povezanog sa sukobima, uključujući sve oblike seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja. Nadalje, u strateškom pristupu EU-a muškarci i dječaci angažiraju se kao pozitivni akteri promjena kako bi se odgovorilo na potrebu za rješavanjem i preoblikovanjem rodnih stereotipa i mehanizama socijalne isključenosti.

U prvom dijelu dokumenta utvrđuju se osnovna načela Strateškog pristupa EU-a Planu za žene, mir i sigurnost. Ističe se univerzalnost Plana za žene, mir i sigurnost, obvezu njegove provedbe za sve aktere u EU-u i sve države članice te u svim interakcijama sa zemljama koje nisu članice EU-a. Uspostavljaju se i temeljne sastavnice rodno osviještene politike, sudjelovanja, prevencije, zaštite te pomoći i oporavka. Snažno se naglašava središnja uloga rodne analize i uključivanja rodne perspektive te jačanje normativnih okvira EU-a o potpunoj ravnopravnosti muškaraca i žena.

U drugom dijelu utvrđuju se konkretna područja u kojima se zahtijeva pojačana provedba Plana za žene, mir i sigurnost, uključujući, među ostalim, jačanje lokalnog, nacionalnog i regionalnog vlasništva, izgradnju kapacitetâ i osposobljavanje te postupke praćenja, evaluacije i izvješćivanja.

Sljedeći aspekti čine temelje Strateškog pristupa EU-a:

- Isticanje vodstva, prava i djelovanja žena u svim područjima politika i programskih planova povezanih s mirom i sigurnošću, priznavanje uloge koju žene, muškarci, djevojčice i dječaci iz različitih i raznolikih sredina imaju u promicanju mira i rodne ravnopravnosti, u sprječavanju i rješavanju nasilnih sukoba te u sprječavanju svih oblika nasilja, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje. To se odnosi na procese uspostavljanja mira i procese odlučivanja u svim područjima politika i u svim vanjskim instrumentima EU-a, uključujući misije i operacije ZSOP-a.
- Predanost analizi i rješavanju rodno uvjetovanih temeljnih uzroka sukoba i rodne ravnopravnosti, u EU-u i izvan njega, na početku planiranja svih vanjskih djelovanja EU-a.
- Potpuna (politička i financijska) potpora lokalnim, nacionalnim i međunarodnim organizacijama civilnog društva, uključujući skupine žena i lokalne aktiviste, koje doprinose izgradnji mira, dovode u pitanje nasilne rodne norme i sprječavaju seksualno i rodno uvjetovano nasilje bit će ključna za uspjeh EU-a u tom području. To uključuje suradnju EU-a s organizacijama civilnog društva u kojima žene imaju vodeće uloge, oblikuju strategiju, promiču lokalno vlasništvo i doprinose izgradnji nacionalnih kapaciteta.
- Predanost sustavnom uključivanju rodne perspektive, na temelju rodne analize, u sva područja i aktivnosti u sferi mira i sigurnosti, među ostalim u sve političke i strateške dijaloge, dijaloge o ljudskim pravima, sva s njima povezana oblikovanja politika i procese donošenja politika, istraživanje, analizu i procjenu, planiranje i provođenje te relevantne procese praćenja, evaluacije i izvješćivanja.

- Rodna ravnopravnost kao ključni cilj cjelokupnog vanjskog djelovanja EU-a, uključujući, među ostalim, razvoj, sprječavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma, borbu protiv terorizma i migracije.
- Sustavno uključivanje rodne perspektive u sve intervencije/mehanizme EU-a za sprječavanje sukoba i izgradnju mira te u zahtjeve EU-a od partnera u provedbi. Osiguravanje da se potencijalno različite situacije, iskustva i potrebe žena i muškaraca, djevojčica i dječaka različitog porijekla uzimaju u obzir tijekom cijelog projektnog ciklusa.

Strateškim pristupom EU-a na taj se način Plan za žene, mir i sigurnost postavlja u središte ukupnog raspona zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a kao neophodan alat za osiguravanje poštovanja i očuvanja prava i djelovanja žena i djevojčica i njihove zaštite u svakom trenutku te kako bi se potvrdilo da je ženama svake dobi zajamčena smisljena i ravnopravna uloga u donošenju odluka tijekom svih stadija sprječavanja sukoba, uspostavljanja i izgradnje mira te oporavka nakon sukoba.

Uvod

1. Na temelju Ugovorâ o EU-u i Povelje EU-a o temeljnim pravima¹, kojom se diskriminacija izrijekom zabranjuje, ravnopravnost muškaraca i žena jedna je od temeljnih vrijednosti EU-a. U Akcijskom planu EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2020. (GAP II²) navodi se da EU mora promicati ravnopravnost muškaraca i žena u svim svojim aktivnostima i da mora osigurati provedbu tog zahtjeva u svim područjima politika. U Pekinškoj platformi za djelovanje (BPfA, 1995³) navodi se da su rodna ravnoteža i uključivanje rodne perspektive ključne za postizanje rodne ravnopravnosti. Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW⁴) temelj je za ostvarenje ravnopravnosti žena i muškaraca osiguravanjem ženama jednak pristup i jednake prilike u političkom i javnom životu te u pogledu obrazovanja, zdravstvene skrbi i zapošljavanja. Politika EU-a za globalnu, regionalnu i nacionalnu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost⁵ u cijelosti je usklađena s vrijednostima i obvezama navedenima u tim instrumentima.

¹ Povelja Europske unije o temeljnim pravima (2012/C 326/02) (SL C 326/391, 26.10.2012.).

² Rodna jednakost i jačanje položaja žena: Vanjskim odnosima EU-a u razdoblju 2016. – 2020. do preobrazbe života djevojčica i žena (SWD(2015) 182 final), 21. rujna 2015. (Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2020. (GAP II)). U navedenom Akcijskom planu utvrđuju se zahtjevi za provedbu obveza EU-a u vezi s rodnom ravnopravnošću i osnaživanjem žena prema partnerskim zemljama i u svim vanjskim odnosima EU-a. Obuhvaća djelovanje država članica EU-a i aktivnosti Komisije i Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD) koje uključuju partnerske zemlje, osobito u zemljama u razvoju, zemljama proširenja i susjednim zemljama, među ostalim u nestabilnim i kriznim situacijama te nakon sukoba. https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/150921_final_swd_gap.pdf

³ Četvrta svjetska konferencija Ujedinjenih naroda o ženama: Djelovanje za jednakost, razvoj i mir, 1995. Deklaracija s konferencije: Pekinška deklaracija i platforma za djelovanje.

⁴ Rezolucija Ujedinjenih naroda 34/180, koju je 1979. donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda.

⁵ Prema neformalnoj radnoj skupini EU-a za žene, mir i sigurnosti, upućivanjem na rad na Planu za žene, mir i sigurnost obuhvaćeni su sljedeći RVSUN-ovi: RVSUN 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) i 2331 (2016).

2. U globalnoj strategiji EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku (Globalna strategija⁶) ponovno se potvrđuje da EU prepoznaje ulogu žena u mirovnim naporima i da će je promicati, uključujući potrebu za vodstvom žena, od provedbe rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a o ženama, miru i sigurnosti do poboljšanja rodne ravnoteže unutar EU-a. Cilj je Globalnom strategijom i povećati sudjelovanje žena u oblikovanju vanjske politike. Osim toga, Europsko vijeće usuglasilo se o tome da bi Plan za žene, mir i sigurnost, rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena trebalo nastaviti uključivati u sva područja politika pri provedbi Globalne strategije. To obuhvaća područja sigurnosti i obrane, ulaganja u otpornost država i društava te razvoj integriranog pristupa sukobima i krizama⁷.

⁶ Vijeće Europske unije. Globalna strategija Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku (10715/16), 28. lipnja 2016.

⁷ Integrirani pristup uveden je u Globalnu strategiju EU-a. ESVD, lipanj 2016. Zajednička vizija, zajedničko djelovanje. Jača Europa: Globalna strategija Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku.

3. U Europskom konsenzusu o razvoju ⁸ EU i njegove države članice prepoznaju žene i djevojčice kao ključne aktere razvoja i promjena, uključujući njihove uloge u izgradnji mira, razrješivanju sukoba i pružanju humanitarne pomoći. Slično tome, u Europskom konsenzusu o humanitarnoj pomoći⁹ ističe se važnost uključivanja rodni pitanja u humanitarnu pomoć, prepoznaje se da je aktivno sudjelovanje žena u humanitarnoj pomoći ključno te izražava predanost EU-a promicanju tog sudjelovanja. U Konsenzusu o humanitarnoj pomoći navodi se i to da se strategije zaštite od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja moraju uključiti u sve aspekte humanitarne pomoći. Osim toga, u Konsenzusu o razvoju¹⁰ izražava se predanost EU-a i njegovih država članica svim aspektima sprječavanja seksualnog nasilja i rodno uvjetovanog nasilja te odgovora na te oblike nasilja u sukobima i nakon njih, te predanost potpori ženama kao pozitivnim akterima u sprječavanju i razrješivanju sukoba, oporavku i obnovi te izgradnji održivog mira. Naposljetku, u Konsenzusu o razvoju navodi se da će EU i njegove države članice osiguravati sustavno uključivanje rodne perspektive u sve politike. To će pomoći ostvarivanju ciljeva Programa održivog razvoja do 2030.¹¹ i ciljeva održivog razvoja, uključujući cilj održivog razvoja br. 5 o rodnoj ravnopravnosti i cilj održivog razvoja br. 16 o mirnim i uključivim društvima. S obzirom na sve te obveze EU će ubrzati napore za postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena, primjerice osiguravanjem i omogućivanjem utjecajnog i aktivnog sudjelovanja žena i organizacija žena u donošenju odluka.

⁸ Novi Europski konsenzus o razvoju „Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost”. Zajednička izjava Vijeća i predstavnika vlada država članica koji su se sastali u okviru Vijeća, Europskog parlamenta i Europske komisije (SL C 210, 30.6.2017., str. 1.) (Europski konsenzus o razvoju). U Europskom konsenzusu o razvoju rodna ravnopravnost i osnaživanje žena utvrđuje se kao ključno međusektorsko pitanje razvojne suradnje EU-a. U Programu do 2030. rodna ravnopravnost zauzima središnje mjesto u okviru ciljeva održivog razvoja; ne samo u okviru pojedinačnih ciljeva održivog razvoja, br. 5 o rodnoj ravnopravnosti i br. 16 o mirnim društvima, nego i kao međusektorski element koji je od središnje važnosti za postizanje svih 17 ciljeva održivog razvoja.

https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

⁹ Zajednička izjava Vijeća i predstavnika vlada država članica koji se sastaju u Vijeću, Europskog parlamenta i Europske komisije: Europski konsenzus o humanitarnoj pomoći (2008/C 25/01), 30.1.2008.

¹⁰ Vidjeti bilješku 8.

¹¹ Opća skupština Ujedinjenih naroda: „Promijeniti svijet: Program održivog razvoja do 2030.”, 21. listopada 2015., A/RES/70/1.

Razumijevanje Plana za žene, mir i sigurnost

- U novom strateškom pristupu EU-a ženama, miru i sigurnosti (dalje u tekstu: strateški pristup) utvrđuju se temeljna načela i prioriteti politike EU-a o ženama, miru i sigurnosti, njegovi opći ciljevi, zajedničke definicije i zajednički pristup EU-a njegovoj provedbi. Time se osigurava usklađenost među različitim instrumentima vanjskog djelovanja EU-a i unutar njih te kontinuitet u vanjskom djelovanju kao što su sprječavanje sukoba, upravljanje krizama te obnova i razvoj nakon sukoba. Nadalje, strateškim pristupom pružaju se smjernice za načine osiguravanja da se vanjskim djelovanjem EU-a u potpunosti poštuje sveobuhvatni politički okvir EU-a o rodnoj ravnopravnosti, osnaživanju žena i Planu za žene, mir i sigurnost. U njegovu provedbu uključuje sve relevantne aktere EU-a: Visokog predstavnika / potpredsjednika Europske komisije, uz pomoć Europske službe za vanjsko djelovanje (ESVD) (uključujući delegacije EU-a); relevantne službe Europske komisije; misije i operacije u sklopu zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) i posebne predstavnike EU-a. Nadalje, od svih aktera s kojima EU održava veze, poput suradnika, organizacija koje financira EU i partnera u provedbi, očekuje se poštovanje strateškog pristupa u najvećoj mjeri.

5. Planom za žene, mir i sigurnost, koji se sastoji od RVSUN-a 1325 (2000) i rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a¹² koje se na nju nadovezuju proširuje se područje primjene tradicionalne sigurnosne politike isticanjem važnosti rodne dimenzije u području mira i sigurnosti. Kao takav Plan predstavlja važnu promjenu paradigme u načinu na koji bi sigurnost i mir trebalo ostvariti i održavati te djeluje kao njezin katalizator. Nije usmjeren samo na zaštitu žena i djevojčica od nasilja povezanog sa sukobima, nego i na pravo žena na sudjelovanje u procesima donošenja odluka. U Planu za žene, mir i sigurnost naglašava se da je rodna ravnopravnost ugrađena u pitanja povezana s mirom i sigurnošću i da su rodne perspektive ključne za mir i sigurnost. Osim toga, navodi se da je rješavanje rodno povezanih temeljnih uzroka nasilja ključno za sprječavanje sukoba.
6. Planom za žene, mir i sigurnost nastoji se obuhvatiti sve aspekte povezanosti roda i sukoba, ali njegova važnost nije ograničena na sukobe. Cilj je njime osigurati poštovanje i promicanje prava, djelovanja¹³ i zaštite žena i djevojčica prije i nakon sukoba te tijekom njih i zajamčiti ženama svake dobi smislenu i ravnopravnu ulogu u donošenju odluka tijekom svih stadija uspostave i izgradnje mira. Plan za žene, mir i sigurnost stoga ima središnje mjesto u ukupnom rasponu zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a¹⁴.

¹² Upućivanje na rad u vezi s Planom za žene, mir i sigurnost u okviru provedbe novog strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti obuhvaća sljedeće RVSUN-ove: RVSUN 1325 (2000), 1820 (2009), 1888 (2009), 1889 (2010), 1960 (2011), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2272 (2016) i 2331 (2016).

¹³ Svjetska banka djelovanje definira kao sposobnost pojedinca (ili skupine) za stvaranje učinkovitih odabira i preoblikovanje tih odabira u željene ishode. Djelovanje se može tumačiti kao proces kojim se žene i muškarci služe svojim sposobnostima te iskorištavaju gospodarske mogućnosti kako bi postigli željene ishode. Promicanje djelovanja žena:
<http://siteresources.worldbank.org/INTWDR2012/Resources/7778105-1299699968583/7786210-1315936222006/chapter-4.pdf>

¹⁴ Navedeno, među ostalim, obuhvaća sljedeće: rano upozoravanje, sprječavanje sukoba, posredovanje, razrješivanje sukoba i pomirenje, odgovor na krizu i stabilizaciju, izgradnju države / reformu sektora sigurnosti, razoružanje, sprječavanje širenja i kontrolu oružja, očuvanje, uspostavu i izgradnju mira, sprječavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma i terorizma, humanitarnu i razvojnu pomoć te politički angažman u okolnostima koje karakterizira sukob ili nestabilnost.

7. Plan za žene, mir i sigurnost univerzalno je primjenjiv te ga stoga moraju provesti svi akteri u EU-u i sve države članice, a mora se provesti i u okviru interakcija sa zemljama koje nisu članice EU-a. Navedena se obveza mora poštovati i nastojati dosljedno ispunjavati i u kontekstu bilateralne suradnje i u međunarodnim forumima. Podupiranje i unutarnje i vanjske dimenzije Plana za žene, mir i sigurnost potrebno je za dosljednost unutarnje i vanjske politike EU-a, a time i za vjerodostojnost i djelotvornost vanjskog djelovanja EU-a. Plan za žene, mir i sigurnost ostvarit će se uključivanjem rodne perspektive u sve analize u području mira i sigurnosti i naknadna djelovanja te provedbom posebnih mjera kojima se podupiru rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica.
8. U Planu za žene, mir i sigurnost poziva se na sustavno uključivanje rodnih pitanja u pitanja povezana s mirom i sigurnošću. Navodi se važnost smislenog i ravnopravnog sudjelovanja žena u svim oblicima sprječavanja sukoba, a ne samo onih koji se izravno odnose na žene ili pitanja povezana s rodom. To uključuje razrješivanje sukoba, posredovanje, izgradnju i očuvanje mira, humanitarni odgovor i obnovu nakon sukoba, uključujući demobilizaciju, razoružanje, reintegraciju i reformu sektora sigurnosti. U Planu za žene, mir i sigurnost naglašava se i potreba za sprječavanjem seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te zaštitom žena i djevojčica od njega. Navodi se da se seksualno nasilje može smatrati ratnim zločinom, zločinom protiv čovječnosti ili genocidom (u skladu s Rimskim statutom Međunarodnog kaznenog suda¹⁵). Plan za žene, mir i sigurnost time je usmjeren na prava žrtava na pravdu i pravnu zaštitu u slučaju seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te se u njemu naglašava važnost okončanja nekažnjavanja za takve zločine. Nadalje, svakoj osobi koja je trpjela zbog seksualnog nasilja, uključujući djecu začetu silovanjem, omogućuje se pravo na sveobuhvatne zdravstvene informacije i usluge zdravstvene skrbi. To uključuje pristup uslugama povezanim s reproduktivnim zdravljem, pravosuđu i odšteti te pravo na sigurnost i pravo žrtve na to da joj se ponovno ne nanosi zlo, da se ne odbacuje ili ne izopći.

¹⁵ Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda. Statut je donesen 17. srpnja 1998. na Diplomatskoj konferenciji Ujedinjenih naroda o osnivanju Međunarodnoga kaznenog suda. Stupio je na snagu 1. srpnja 2002.

9. Iako je sveobuhvatni pristup EU-a provedbi RVSUN-ova 1325 i 182016 doveo do pojedinačnih postignuća i pojačanog usredotočenja EU-a na rodnu ravnopravnost u njegovim nastojanjima na sprječavanju i razrješivanju sukoba te upravljanju krizama, još je mnogo toga potrebno učiniti snažnim angažmanom na visokoj razini EU-a, smislenim sudjelovanjem žena u tim procesima i sustavnim uključivanjem rodne perspektive u sva područja politike. Primjerice, još nije ostvaren cilj da sve države članice EU-a dodijele određeni proračun i imaju nacionalne akcijske planove kojima se rješavaju unutarnje i vanjske dimenzije Plana za žene, mir i sigurnost te propisuje parlamentarni nadzor. Nadalje, prioritetna područja za pojačano djelovanje ostaju ključna područja politike za vanjsko djelovanje, uključujući sprječavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma, borbu protiv terorizma i opća pitanja u vezi s migracijama.
10. Mnogim ženama, osobito mladima, u društvu je i nadalje dostupan ograničen broj uloga. Sigurnost i zaštita žena i dalje su ključni ciljevi, no usredotočenjem samo na zaštitu potencijalno se učvršćuje poimanje žena i djevojčica isključivo kao pasivnih žrtava sukoba i previđaju se rodno povezani temeljni uzroci nasilja. Iako je važno uzeti u obzir različita iskustva žena i djevojčica u vezi sa sukobima, uključujući seksualno i rodno utemeljeno nasilje, te posvetiti im se, nužno je podupirati njihov rad na izgradnji mira i angažirati ih kao sudionice i aktere za mir. Međutim, ne bi trebalo automatski pretpostavljati da su žene mirotvorke jer preuzimaju različite uloge u sukobima te mogu biti i borkinje i počiniteljice nasilja. Potreban je diferenciran pristup sukobu.

¹⁶ Sveobuhvatni pristup provedbi rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti na razini EU-a (15671/1/08 REV 1), 1. prosinca 2008. (Sveobuhvatni pristup provedbi RVSUN-ova 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti na razini EU-a).

11. Iako krajnju odgovornost za provedbu Plana za žene, mir i sigurnost imaju države članice EU-a, svi akteri u EU-u, uključujući delegacije, imaju važnu ulogu u skladu sa strateškim pristupom EU-a ženama, miru i sigurnosti.
12. Ovaj je dokument sastavljen na temelju stečenih iskustava iz sveobuhvatnog pristupa provedbi RVSUN-ova 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti na razini EU-a te stečenih iskustava država članica EU-a, partnera i organizacija civilnog društva.
13. EU je predan tome da i dalje djeluje kao nositelj globalnog vodstva u pogledu potpune provedbe Plana za žene, mir i sigurnost. Također je predan analiziranju rodno povezanih temeljnih uzroka nasilja i temeljnih uzroka rodne neravnopravnosti te olakšavanju i podupiranju preobrazbe normi kojima se potpiruju sukobi i rodne neravnopravnosti.

Ključni ciljevi i zahtjevi

14. U strateškom pristupu EU-a ženama, miru i sigurnosti naglašava se važnost vodstva i djelovanja žena u svim područjima politika i programskih planova povezanih s mirom i sigurnošću. Njime se ženama i djevojčicama različitog porijekla osigurava pravo na ravnopravno i znatno sudjelovanje u sprječavanju i rješavanju sukoba te u sprječavanju nasilja povezanog sa sukobima, uključujući sve oblike seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja. Nadalje, u strateškom pristupu EU-a ženama, miru i sigurnosti muškarci i dječaci angažiraju se kao pozitivni akteri promjene kako bi se odgovorilo na potrebu za rješavanjem i preoblikovanjem rodni stereotipa i mehanizama socijalne isključenosti.
15. EU će promicati i štititi potpuno uživanje svih ljudskih prava svih žena i djevojčica te će osnaživati žene i djevojčice u skladu sa svojim vrijednostima i načelima. To je intrinzična sastavnica mira, sigurnosti, ljudskih prava i održivog razvoja, i s obzirom na Program održivog razvoja do 2030. i njegove ciljeve održivog razvoja.

16. Navedenim se obuhvaća sljedeće:

- a. Isticanje rodne ravnopravnosti, ljudskih prava te smislenog i ravnopravnog sudjelovanja žena kao središnjeg cilja cjelokupnog vanjskog djelovanja EU-a. To uključuje razumijevanje i rješavanje strukturnih nejednakosti u programskim planovima i angažiranju muškaraca i dječaka te žena i djevojčica u izradi programskih planova, donošenju odluka, provedbi, praćenju i evaluaciji.
- b. Poticanje i podupiranje izgradnje i zaštite političke volje i predanosti provedbi Plana za žene, mir i sigurnost u zemljama koje nisu članice EU-a, a u kojima EU i njegove države članice djeluju.
- c. Daljnji naponi da se shvate uzroci nasilja nad ženama i njihove diskriminacije te da se smanje svi oblici nasilja nad ženama i djevojčicama i njihova diskriminacija unutar EU-a i izvan njega uz naglasak na djelovanju žena, a ne na položaju žrtve, kao prvi korak prema smislenoj i ravnopravnoj suradnji sa ženama iz nestabilnih okruženja.
- d. Promicanje ukidanja svih štetnih praksi, posebno genitalnog sakaćenja žena, koje je teško kršenje ljudskih prava i povreda fizičkog integriteta žena, te braka s djetetom, ranog i prisilnog braka¹⁷.
- e. Osiguravanje odgovarajućeg i dostupnog financiranja za inicijative sprječavanja sukoba i izgradnje mira diljem svijeta, među ostalim za dugoročne pristupe preobrazbi sukoba.

¹⁷ Uz upućivanje na cilj održivog razvoja broj 5.3.

- f. Jamčenje smislenog i ravnopravnog sudjelovanja žena u mirovnim procesima i procesima donošenja odluka u kontekstu svih vanjskih instrumenata EU-a te u misijama i operacijama zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a uz izbjegavanje očekivanja utemeljenih na rodnim stereotipima o muškim i ženskim ulogama.
- g. Uspostava zajedničkog dogovora i plana na razini EU-a za prioritete i područja na koja će se staviti naglasak u području žena, mira i sigurnosti na temelju glavnih prilika i izazova u pogledu provedbe, vlasništva i vodstva. Strateškim pristupom nastoji se ostvariti usklađenost, komplementarnost i sinergija diljem provedbenih struktura na razini EU-a i država članica, među ostalim u provedbi Akcijskog plana EU-a za ravnopravnost spolova za razdoblje 2016. – 2020. (GAP II¹⁸).
- h. Podupiranje glavnog savjetnika ESVD-a za rodna pitanja i provedbu Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 i omogućivanje da učinkovito doprinese provedbi strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti te da je koordinira.
- i. Promicanje suradnje u vezi s pozitivnom muževnosti¹⁹ i podupiranje aktivnosti kojima se dovode u pitanje rodni stereotipi.
- j. Ulaganje u rodno osjetljiv rad na izgradnji mira koji uključuje mlade²⁰, a usmjeren je i na mlade žene i na mlade muškarce. Promicanje pozitivne, rodno neutralne i nenasilne muževnosti, ključnog koraka prema poticanju mirnih i uključivih društava. Mladost je ključna faza u kojoj se oblikuje mišljenje mladih o sebi, a obitelji, stariji, nastavnici, vjerski vođe i vršnjaci imaju golem utjecaj.

¹⁸ Uključuje i nastavak GAP-a II, nakon završne evaluacije provedbe GAP-a II koja se zahtijeva samim GAP-om II i koja će biti temelj za nastavak GAP-a II.

¹⁹ Pojam „pozitivna muževnost” znači ponašanja i modeli kojima se širi stereotipsko viđenje muževnosti koju karakterizira, primjerice, očvrstnutost, nasilje ili lišenost emocija. Pozitivna muževnost doprinosi razgradnji rodnih stereotipa te time i otklanjanju rodnih nejednakosti u društvenim strukturama.

²⁰ Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 2250 (2016) i 2419 (2018) o mladima, miru i sigurnosti.

- k. Pružanje transparentne i uključive političke i financijske potpore lokalnim organizacijama civilnog društva, uključujući lokalne skupine, pokrete i inicijative žena usmjerene na izgradnju mira te dovođenje u pitanje rodni normi koje pogoduju nasilju na način koji je prilagođen potrebama aktera civilnog društva i dotičnih korisnika.
- l. Aktivna suradnja s organizacijama civilnog društva, uključujući organizacije za prava žena te lokalne i međunarodne skupine žena tijekom cijelog ciklusa politike (od oblikovanja do evaluacije), a ne puko zadovoljavanje forme u pogledu savjetovanja ili provedbe.
- m. Veća potpora za utvrđivanje rodno povezanih pokretača nestabilnosti te nasilnih i oružanih sukoba te za njihovo otklanjanje. Dosadašnja istraživanja o rodu i izgradnji mira ponajprije su bila usredotočena na rodne učinke nasilnih sukoba, dok je relativno malo pozornosti posvećeno rodno povezanim pokretačima i temeljnim uzrocima nasilnih i naoružanih sukoba. Primjeri su za to ključno razumijevanje načina na koji rodne norme i uloge doprinose sukobima te dublje usredotočenje na međudjelovanje različitih višedimenzionalnih elemenata identiteta kao što su dob, rasa, etnička pripadnost, nacionalnost, društveni sloj, seksualna orijentacija, sposobnost, vjera ili uvjerenje, urbana/ruralna sredina i rod.
- n. Rješavanje izazova povezanih s institucionalnim pristupima rodno osviještenoj politici, uključujući otpor, nedostatak razumijevanja i osposobljavanja te zadržavanjem postojećeg stanja.
- o. Izbjegavanje instrumentalizacije uvažavanjem prava žena samih po sebi, uz osiguravanje da se svi programski planovi evaluiraju u odnosu na rodnu ravnopravnost i provjerljivo joj doprinose.
- p. Uvažavanje da žene, muškarci, djevojčice i dječaci imaju važnu ulogu u postizanju mira, sigurnosti i rodne ravnopravnosti.

Načela strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti

Povezivanje unutarnje i vanjske politike

17. Plan za žene, mir i sigurnost univerzalno je primjenjiv te ga stoga moraju sustavno provesti svi akteri u EU-u i sve države članice, i u svojim unutarnjim (npr. unutarnji poslovi, pravosuđe i ljudski resursi) i u svojim vanjskim politikama, programima i aktivnostima (npr. vanjski poslovi i sigurnost, trgovina i migracije).
18. Za mnoge nacionalne okvire za provedbu Plana za žene, mir i sigurnost u EU-u, kao što su nacionalni akcijski planovi i jednakovrijedni strateški dokumenti, smatra se da su više usmjereni na vanjsku provedbu, posebno u situacijama povezanim sa sukobima kao što su sprječavanje i razrješivanje sukoba i izgradnja mira. Bilo to namjerno ili slučajno, time se zasjenjuje važan aspekt Plana za žene, mir i sigurnost, a to je činjenica da se velika većina povezanih pitanja može izravno pronaći unutar zemlje. Postoje mnogi praktični primjeri koji dočaravaju važnost Plana za žene, mir i sigurnost na unutarnjoj razini, od podupiranja organizacija i pokreta žena unutar države, uključujući udruge žena izbjeglica i migrantica i borbe za ljudska prava, do omogućivanja njihova sudjelovanja u Planu za žene, mir i sigurnost²¹. Drugi bi primjeri bili uključivanje rodne perspektive u sustave ranog upozoravanja i strukture za jačanje poveznice između Plana za žene, mir i sigurnost i, primjerice, borbe protiv terorizma te suzbijanja nasilnog ekstremizma i partnerstava s domaćim akterima civilnog društva, privatnim sektorom i akademskom zajednicom. Osim toga, u nacionalnim akcijskim planovima oslanja se na unutarnju predanost država članica provedbi rodne ravnopravnosti u skladu s relevantnim politikama EU-a, primjerice provedba rodne ravnopravnosti u nacionalnim snagama sigurnosti (policija, vojske itd.).
19. EU će osigurati ispunjavanje različitih rodno povezanih potreba zaštite žena, muškaraca, djevojčica i dječaka pri pružanju zaštite izbjeglicama, interno raseljenim osobama, osobama bez državljanstva i tražiteljima azila.

²¹ Primjerice, financiranje, učinkovita savjetovanja i sudjelovanje u praćenju provedbe.

Primjena sveobuhvatne perspektive

20. Zajednički dogovor EU-a temelji se na uvažavanju činjenice da žene i muškarci imaju mnoge različite uloge u svojim zajednicama te u cijelom ciklusu mira i sukoba.
21. Rodna ravnopravnost, mir, sigurnost, razvoj i ljudska prava blisko su povezani. To znači da EU mora i dalje davati prioritet sprječavanju sukoba kao jednom od nekoliko načina sprječavanja opasnih sigurnosnih, gospodarskih, okolišnih i društvenih posljedica nasilnih sukoba na žene, muškarce, dječake i djevojčice. Sprječavanje nasilja nad ženama i djevojčicama, uključujući seksualno i rodno uvjetovano nasilje, ali ne ograničavajući se na njih, važno je samo po sebi, ali i ključna je sastavnica sprječavanja sukoba jer razumijevanje temeljnih uzroka tog nasilja pruža dokaznu osnovu kojom se doprinosi i pravima i osnaživanju žena i sprječavanju sukoba.

22. Ne postoji samo potreba za zaštitom žena u situacijama sukoba i promicanjem njihova sudjelovanja u svim aspektima mira i sigurnosti, uključujući izgradnju mira, nego i potreba za osiguravanjem toga da se ti postupci podupru širim razmatranjima u vezi s razvojem, kao što su promicanje prava žena, gospodarska sigurnost i pristup zdravstvenim uslugama, uključujući pravo na pristup informacijama o reproduktivnom zdravlju i obrazovanje o njemu. To je posebno važno s obzirom na dugoročni negativni učinak nasilnih sukoba na razvoj zemlje ili regije te potrebu za planiranjem ljudske sigurnosti kao osnovnog uvjeta za ostvarivanje dugoročnog mira i razvoja²². Svi politički okviri EU-a²³ o rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena povezani su s Planom za žene, mir i sigurnost te on mora služiti kao smjernica u načinu organizacije i provedbe rada u kojem se pristupa tim pitanjima te daljnjeg postupanja u vezi s njim.
23. Rodna ravnopravnost središnji je cilj u cjelokupnom vanjskom djelovanju EU-a, uključujući razvoj, sprječavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma, borbu protiv terorizma i migracije. Time se ženama i djevojčicama u nestabilnim sredinama i sredinama zahvaćenima sukobom osigurava da mogu u potpunosti sudjelovati u političkom, gospodarskom, sigurnosnom i društvenom aspektu svojih društava. To je preduvjet za održivi razvoj i mir.
24. EU će angažirati, osnaživati, štiti i podupirati žene i djevojčice u situacijama povezanima za sukobima i u okviru dugoročne razvojne suradnje, s ciljem postizanja rodne ravnopravnosti. Prepoznaje rodnu ravnopravnost kao intrinzičnu sastavnicu mira, sigurnosti, ljudskih prava i održivog razvoja, među ostalim s obzirom na ciljeve održivog razvoja. Jamčit će da se prvi korak svake aktivnosti temelji na rodnoj analizi te da se uključe svi sudionici i korisnici i da se s njima otpočeka uspostavi suradnja.

²² Zajednička komunikacija Europskom parlamentu i Vijeću: „Izgradnja kapaciteta kao potpora sigurnosti i razvoju – osnaživanje partnera u sprječavanju kriza i upravljanju njima”, (JOIN (2015) 17 final), 28. travnja 2015.

²³ Uključujući: i. Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2020. (GAP II) (vidjeti bilješku 2.); ii. Radni dokument službi Komisije „Strateški angažman za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2019.” (SWD(2015) 278 final), 3. prosinca 2015.; iii. „Globalna strategija EU-a za vanjsku i sigurnosnu politiku” (vidjeti bilješku 6.); iv. novi Europski konsenzus o razvoju (vidjeti bilješku 8.); v. Zajednička komunikacija Europskom parlamentu i Vijeću: Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju. „Ljudska prava kao trajni prioritet programa EU-a” (JOIN (2015) 16 final), 28. travnja 2015.

25. U strateškom pristupu EU-a ženama, miru i sigurnosti utvrđene su mjere u ključnim područjima sprječavanja, zaštite, pomoći i oporavka te u okviru dvaju sveobuhvatnih međusektorskih aspekata rodno osviještene politike i sudjelovanja. Te su mjere povezane i međusobno se nadopunjuju. Primjerice, smislenim i ravnopravnim sudjelovanjem žena u donošenju odluka doprinijet će se razbijanju kontinuiteta nasilja i diskriminacije protiv žena i djevojčica i obratno.
26. Strateški pristup EU-a ženama, miru i sigurnosti i njegova provedba temelje se na pravima. Navedeni pristup obuhvaća sva ljudska prava uz dodatno zadržavanje pristupa humanitarnoj pomoći koji se temelji na potrebama.

Rodno osviještena politika

27. Kao što je dogovoreno u okviru Pekinške platforme za djelovanje, uključivanje rodne perspektive ključna je strategija za postizanje ravnopravnosti žena i muškaraca. U skladu sa sveobuhvatnim političkim okvirom EU-a i prije svega Strateškim angažmanom za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2019.²⁴ i Akcijskim planom EU-a za rodnu ravnopravnost II, rodnu analizu i rodnu perspektivu trebalo bi sustavno uključivati u sve aktivnosti EU-a usmjerene na sprječavanje sukoba i odgovaranje na prijetnje s kojima se civili suočavaju prije i nakon sukoba te tijekom njih. Rodna analiza temelj je učinkovitog sprječavanja sukoba, stabilizacije, izgradnje mira, obnove nakon sukoba, upravljanja i izgradnje institucija. Nadalje, ojačanom predanošću rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena u djelovanjima EU-a može se unaprijediti njihova učinkovitost i djelotvornost. Zanemarivanje provedbe rodne analize i uključenja rodne perspektive imalo bi negativan učinak na vodeću ulogu EU-a kao promicatelja i katalizatora rodne ravnopravnosti.

²⁴ Radni dokument službi Komisije: Strateški angažman za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2019. [SWD(2015) 278 final], 3. prosinca 2015.

EU će stoga:

- Osiguravati da se sve aktivnosti EU-a koje uključuju zemlje koje nisu članice EU-a temelje na analizi sukoba i rodnoj analizi i da se uzimaju u obzir odnosi moći između različitih dijelova stanovništva, među ostalim između muškaraca i žena, i u formalnim i u neformalnim institucijama u društvu.
- Uključivati rodnu perspektivu u sve aktivnosti EU-a, npr. uzimati u obzir različite potrebe, iskustva i prava žena, muškaraca, djevojčica i dječaka svake dobi i različitog porijekla. Time se treba osigurati da se aktivnošću EU-a ne prouzroči dodatna šteta u nestabilnim kontekstima i onima zahvaćenima sukobom.
- Promicati uključivanje rodne perspektive kao ključne strategije za postizanje rodne ravnopravnosti, uz rodnu ravnotežu, posebne aktivnosti i dijalog. To će činiti uključivanjem rodne perspektive u sve političke okvire, uključujući zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, razvoj, trgovinu, migracije, pravosuđe, obrazovanje, sprječavanje i suzbijanje nasilnog terorizma, borbu protiv terorizma, financije i humanitarne politike.
- Uvažavati i promicati činjenicu da se rodno osviještena politika i provedba Plana za žene, mir i sigurnost prepoznaju kao formalne nadležnosti vodećih i upravljačkih položaja s jasnim linijama odgovornosti.
- Aktivno promicati i podupirati izgradnju vještina i sposobnosti muškaraca i žena u vezi s provođenjem rodne analize i uključivati rodnu perspektivu tijekom cjelokupnih ciklusa planiranja, programa i provedbe.
- Sustavno uključivati rodnu perspektivu, na temelju rodne analize, u sva područja i aktivnosti u sferi mira i sigurnosti, uključujući sve političke i diplomatske dijaloge, dijaloge o ljudskim pravima, sva s njom povezana oblikovanja politika i procese donošenja politika, istraživanje, analizu i procjenu, planiranje i provedbu te procese praćenja, evaluacije i izvješćivanja.
- Sustavno odražavati perspektive u odnosu na žene, mir i sigurnost u izradi i provedbi integriranog pristupa EU-a sukobima i krizama.

- Sustavno uključivati rodnu perspektivu u sve aspekte sprječavanja sukoba i održavanja mira kako bi se ojačali uključivi, participativni pristupi prilagođeni kontekstu u vezi s: analizom sukoba, ranim upozoravanjem, posredovanjem, preventivnom diplomacijom, upravljanjem krizama, stabilizacijom i humanitarnim intervencijama, uspostavom i izgradnjom mira, razvojnom suradnjom te promicanjem i zaštitom ljudskih prava te povećanjem otpornosti na razini zajednice, države i društva. Navedeno bi trebalo zahtijevati i od partnera u provedbi.
- Sustavno uključivati rodnu perspektivu u aktivnosti EU-a usmjerene na podupiranje zemalja koje nisu članice EU-a u pogledu reformi obrane i sigurnosnog sektora, reformi sektora pravosuđa, inicijativa o tranzicijskom pravosuđu, upravne reforme, demobilizacije i reintegracije, stabilizacije, izgradnje države, civilne zaštite, borbe protiv terorizma i sprječavanja radikalizacije koja dovodi do nasilnog ekstremizma i terorizma, razoružanja, neširenja i kontrole oružja, sprječavanja nezakonite trgovine oružjem, migracija, zaštite izbjeglica, interno raseljenih osoba i tražitelja azila, sprječavanja trgovanja ljudima te humanitarnog rada, uključujući jačanje ljudske sigurnosti.
- Sustavno uključivati rodnu perspektivu u trgovinu s područjima zahvaćenima sukobom i u njima i/ili u slučaju teških kršenja ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava. To se posebno primjenjuje na trgovinu prirodnim resursima, uključujući minerale iz područja zahvaćenih sukobima.
- Osiguravati da određene situacije i posebni prioriteti, kapaciteti, potrebe i ranjivosti žena i djevojčica imaju prednost i da se razmatraju prilikom odgovaranja na nestabilne situacije i situacije zahvaćene sukobima te u razvojnoj suradnji i humanitarnom odgovoru. To se postiže, primjerice, osiguravanjem pristupa sveobuhvatnim zdravstvenim informacijama i uslugama, uključujući usluge u području spolnog i reproduktivnog zdravlja.

- Sustavno uključivati rodnu perspektivu kao osnovni element planiranja i provedbe misija i operacija zajedničke sigurnosne i obrambene politike i humanitarnog odgovora, među ostalim u (humanitarnu) civilno-vojnu koordinaciju.
- Osiguravati da sve misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike raspoređene u nestabilnim situacijama i situacijama sukoba te u humanitarnim krizama i intervencijama radi civilne zaštite uključuju dostatne kapacitete i resurse za uključivanje rodne perspektive putem procesa u pogledu određivanja odgovornosti te uključivanjem i primjerenim financiranjem stručnog znanja o rodnim pitanjima u obliku savjetnika i kontaktnih točaka za rodna pitanja. Nadalje, otpočetak osigurati dostatnu osposobljenost sveukupnog vojnog i civilnog osoblja koje je rasporedio EU o rodnoj ravnopravnosti i pitanjima iz područja žena, mira i sigurnosti, posebno o tome na koji način trebaju uključiti rodnu perspektivu u svoje odgovornosti i zadaće.
- Promicati interaktivan dijalog i proces uzajamnog učenja o rodno osviještenoj politici među oblikovateljima politika, stručnjacima i znanstvenicima.
- Sustavno uključivati rodnu perspektivu u istraživanja u sferi mira i sigurnosti. To obuhvaća sustavno prikupljanje i analizu podataka razdvojenih po kriteriju spola.
- Sustavno uključivati rodnu perspektivu u sve intervencije sprječavanja sukoba i izgradnje mira koje financira EU i u zahtjeve prema partnerima u provedbi. Osigurati da se potencijalno različite situacije, iskustva i potrebe žena i muškaraca, djevojčica i dječaka različitog porijekla uzimaju u obzir tijekom cijelog projektnog ciklusa.

Sudjelovanje

28. Ravnopravno i smisleno sudjelovanje žena i djevojčica, muškaraca i žena najrazličitijeg porijekla (npr. gospodarskog, društvenog, etničkog, vjerskog, geografskog) u politici, gospodarstvu i društvu cilj je sam po sebi, ali i preduvjet za mir, sigurnost i održivi razvoj. Rodna ravnopravnost stoga je suštinski, a ne periferni cilj djelovanja EU-a.
29. U aktivnostima EU-a koje su usmjerene na društva trebalo bi angažirati žene različitog porijekla, tako da se obuhvati cjelokupni raspon političkih, gospodarskih, sigurnosnih i društvenih pitanja. Od žena se često očekuje da nastupaju jednoglasno, kao da su homogena skupina, umjesto da zastupaju širok raspon iskustava, područja stručnosti i mišljenja, kao što bi se očekivalo od svake raznovrsne skupine ljudi s različitim interesima, težnjama, idealima, vrijednostima, motivacijama i potrebama. Iako se možda traži mišljenje (nekih) žena, previše ih je (i dalje) isključeno iz bilo kakvih smislenih i ravnopravnih procesa donošenja odluka na lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini. U malom broju slučajeva u kojima su se glasovi žena saslušali i razmotrili, to je prečesto bilo ograničeno na tzv. „ženska pitanja”, što se često odnosilo na posljedice seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja. Često je bilo ograničeno i na određene skupine elitnih gradskih žena koje predstavljaju ograničen dio stanovništva.
30. Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena poduprti pojačanim sudjelovanjem žena u strukturama EU-a za sprječavanje sukoba i kriza te diljem institucija EU-a predstavljaju prioritet. Rješavanju unutarnje rodne ravnoteže EU-a trebalo bi pristupiti istodobno s provedbom posebnih mjera za rodnu ravnopravnost i uključivanjem rodnih perspektiva u sve aktivnosti EU-a u inozemstvu te u sve suradnje s civilnim društvom, posebno u područjima zahvaćenima sukobima i krizama.

EU će stoga:

- I diplomacijom i financijskom potporom podupirati vodstvo i sudjelovanje žena u svim stadijima mirovnih procesa. Nastojati uključiti više žena kao posrednice, glavne pregovaračice i političke predstavnice te omogućiti njihovo sudjelovanje, među ostalim u vlastitim strukturama. Uvažavajući činjenicu da su mirovni naponi žena na lokalnoj i nacionalnoj razini ključni za razrješavanje sukoba, izgradnju mira i obnovu nakon sukoba, EU će podupirati te inicijative, među ostalim na razini lokalnog aktivizma.
- Promicati rodnu ravnopravnost i raznolikost zapošljavanjem, zadržavanjem i imenovanjem većeg broja žena na svim razinama te podupiranjem njihova karijernog razvoja. Cilj mora biti postizanje rodne ravnoteže, među ostalim na višim razinama i razinama donošenja odluka te u nacionalnim, regionalnim i međunarodnim institucijama koje djeluju u području mira i sigurnosti.
- Promicati smisleno i ravnopravno sudjelovanje ženskog sigurnosnog osoblja (vojska/policija) u sigurnosnim / vojnim operacijama, uključujući misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike, bez učvršćivanja rodni stereotipa o očekivanjima od žena i muškaraca.
- Utvrditi i otkloniti prepreke ravnopravnom sudjelovanju žena i muškaraca u delegacijama EU-a i misijama i operacijama zajedničke sigurnosne i obrambene politike, primjerice promicanjem mjesta zaposlenja uz mogućnost boravka obitelji i fleksibilnog radnog vremena gdje je to primjenjivo.
- Omogućivati i promicati smisleno i ravnopravno sudjelovanje žena različitog porijekla uspostavljanjem mehanizama sudjelovanja tijekom cjelokupnih projektnih i programskih ciklusa. Te mehanizme treba uzeti u obzir pri izradi, provedbi, praćenju i evaluaciji politika i odgovora u području zaštite te intervencija razvojne suradnje koje su relevantne za sukob.

- Promicati i podupirati pravo žena na sudjelovanje u javnim poslovima i njihovo pravo na slobodu mirnog okupljanja, slobodu izražavanja i udruživanje.
- Promicati sudjelovanje, partnerstva i umrežavanje s civilnim društvom, posebno s organizacijama žena, uključujući lokalne organizacije i pokrete, borce za ljudska prava, mirovne aktiviste, autohtone narode i gospodarske aktere prikladnim mehanizmima savjetovanja. Time treba osigurati njihovo sudjelovanje i upotrijebiti njihovo znanje, sposobnosti i komparativne prednosti.
- Pratiti tendencije sužavanja prostora za civilno društvo, uključujući organizacije žena, aktiviste i borce za ljudska prava²⁵ te ih suzbijati. poduzimati konkretne korake kako bi ih se zaštitilo, uz osiguravanje da se pritom izbjegne nanošenje štete te uvažavajući da možda podliježu rodno specifičnim oblicima zastrašivanja države ili društvenih aktera, osobno i preko društvenih medija. Promicati uključivanje vođa mladih te vjerskih, tradicionalnih i kulturnih vođa, uključujući muškarce i dječake, u sve aspekte provedbe strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti.
- Promicati inicijative za rješavanje strukturnih prepreka smislenom i ravnopravnom sudjelovanju žena u sprječavanju i rješavanju sukoba te u javnom životu nakon sukoba. Tim inicijativama trebalo bi odgovoriti na čimbenike (opasnosti od) nasilja i zastrašivanja te na nedostatnost i rodnu pristranost u sigurnosti, vladavini prava, pristupu pravosuđu i socioekonomskim čimbenicima, uključujući neravnopravnu rodnu raspodjelu uloga i odgovornosti u području skrbi te nedostatak pristupa obrazovanju.
- Promicati uravnoteženu zastupljenost žena i muškaraca različitog porijekla, među ostalim na višim razinama i razinama odlučivanja, u nacionalnim diplomatskim službama, tijelima predstavničke demokracije, ministarstvima obrane, oružanim snagama, institucijama vladavine prava i drugim institucijama sektora sigurnosti te u institucijama EU-a.

²⁵Pružanje zaštite – Smjernice Europske unije o braniteljima ljudskih prava (dok. 16332/2/08).

Prevenција

31. Nejednakosti i isključenost iz pristupa moći, mogućnostima, uslugama i sigurnosti plodno su tlo za to da pritužbe skupine prerastu u nasilje, posebno u područjima sa slabim državnim kapacitetima ili legitimitetom ili u kontekstu povrede ljudskih prava. Rodno osjetljivim ranim upozoravanjem i analizom sukoba u kojoj se veća pozornost pridaje rodno povezanim temeljnim uzrocima nasilja povećava se učinkovitost sprječavanja sukoba. Uključivanje je ključno za sprječavanje sukoba unutar institucija i razvojnih politika te za pružanje sigurnosti i pravde ljudima. U preventivnim mjerama trebalo bi primijeniti pristupe koji uključuju sudjelovanje građana, a utemeljeni su na pravima (kojima su obuhvaćena sva ljudska prava) te usmjereni na ljude i na društvo u cijelosti.
32. Budući da bi ograničavanje prostora za građansko djelovanje moglo imati neproporcionalno negativan učinak na žene i djevojčice, treba se boriti protiv njega kako bi se spriječilo ograničavanje prava žena.

33. Naporima uloženima u posredovanje koji uključuju samo naoružane skupine i kojima se ne promiče poštovanje ljudskih prava može se poslati poruka da se nasilje nagrađuje. Osim što bi to dovelo do zamjeranja u drugim sektorima društva, time bi se moglo potaknuti druge da uzmu oružje u ruke kako bi osigurali svoje mjesto za pregovaračkim stolom. Akteri civilnog društva mogu imati ključnu ulogu u povećanju legitimiteta mirovnog procesa i potencijalno su važni saveznici. Žene na vodećim položajima i skupine žena često su učinkovite u uspostavi mira na razini zajednica te bi stoga trebale biti čvrsto povezane s procesom posredovanja na visokoj razini. Osim toga, pristup žena vodećim položajima u civilnom društvu može predstavljati izazov. EU bi stoga trebao podupirati smisleno sudjelovanje uključivog civilnog društva i udruga žena u mirovnim procesima.
34. Klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti, degradacija zemljišta, dezertifikacija i suša pokretači su sukoba koji mogu posebno zahvatiti žene jer su one prečesto neproporcionalno podložne učincima klimatskih promjena. Kao ključne pružateljice sredstava za svakodnevni život, kao poljoprivrednice i edukatorice žene svojim glasom i utjecajem mogu ubrzati trajna preobražavajuća rješenja za održivi razvoj te oblikovanje ravnopravnih politika i usmjeravanje resursa. Osnaživanjem žena kao pokretačica gospodarskog rasta jača se otpornost društva.

EU će stoga:

- Sustavno i dugoročno promicati rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u razdobljima nestabilnosti, sukoba, pomoći i oporavka. Nadalje, cijelim tijekom provedbe Plana za žene, mir i sigurnost EU-a će ostati usredotočen na rodno povezane temeljne uzroke te će paralelno s odgovorom nastaviti s radom na prevenciji.
- Podupirati napore usmjerene na rješavanje temeljnih uzroka nasilja kao što su isključenost, diskriminacija, strukturne nejednakosti te seksualno i rodno uvjetovano nasilje, uključujući nasilje nad ženama i djevojčicama.
- Podupirati uključive inicijative civilnog društva na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini te na razini zajednice radi izgradnje održivog mira i ukidanja rodno utemeljenih nejednakosti. Podupirati i inicijative čiji je cilj dovođenje u pitanje rodnih normi i stereotipa uvriježenih u društvu te njihovo preoblikovanje.

- Osiguravati sustavno uključivanje rodne analize u sustav ranog upozoravanja EU-a na sukobe i u druge aktualne i buduće koncepte ranog upozoravanja, analize sukoba i s njima povezanih pokazatelja te pristupe njima.
- Podupirati i promicati sprječavanje seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja te seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja koji bi se mogli dogoditi u kontekstu krize, proizići iz sigurnosnih, vojnih, razvojnih ili humanitarnih operacija ili nastati unutar njih te podupirati i promicati odgovore na njih kojima je u središtu žrtva. Podupirati i promicati ublažavanje rizika u tom području.
- Osiguravati postojanje uključivih mehanizama kojima se će omogućavati postizanje veće usklađenosti, učinkovitosti i sinergije: i. među raznim dionicima, uključujući državne, međunarodne i regionalne organizacije i organizacije civilnog društva i ii. u raznim alatima i instrumentima koji se upotrebljavaju u prevenciji, posebno u diplomaciji, uključujući i bilateralno i multilateralno posredovanje, rano upozoravanje, izgradnju mira, obnovu nakon sukoba, sigurnost i razvoj.
- Podupirati rodno osjetljive aktivnosti prevencije koje su pokrenute lokalno i u lokalnom su vlasništvu, a provode ih lokalni ili nacionalni akteri. Promicati uključive i transparentne procese.
- Osnaživati zajednice da budu otporne na nasilne sukobe. Smisleno i ravnopravno sudjelovanje žena ključno je i za učinkovite politike prevencije i za njihovu provedbu te za održavanje mira na svim razinama. Trebalo bi osigurati što veću razinu transparentnosti i pristupa informacijama.
- Promicati rodnu analizu i sustavno uključivanje rodnih perspektiva u sve aktivnosti posredovanja i sprječavanja sukoba.

Zaštita

35. Iskustva i postupci žena, muškaraca, djevojčica i dječaka različitog porijekla u kontekstu oružanog sukoba, prevencije, zaštite, održavanja i izgradnje mira i obnove ponekad su slični, a ponekad se razlikuju. To se mora analizirati, procjenjivati i rješavati kako bi se osigurao adekvatan i dostatan odgovor aktera iz EU-a. Žene, muškarci, djevojčice i dječaci izloženi su riziku od trgovine ljudima. Iako su žene i djevojčice izložene većem riziku od seksualnog nasilja, od seksualnog ropstva i ropstva u domaćinstvu boraca te od prisilnog ulaska u brak, i muškarci i dječaci mogu biti meta i žrtve takvog nasilja. Muškarci i dječaci, osim toga, mogu biti izloženi dodatnim rizicima od prisilnog unovačenja i ciljanih ubojstava.
36. Žene nisu samo žrtve rata i nasilja. Imaju različite uloge kao što su, primjerice, borbinje, graditeljice mira, političarke, gospodarski akteri i aktivistkinje. Ravnopravno sudjelovanje žena i muškaraca i bitan je cilj i način sprječavanja i rješavanja sukoba te promicanja kulture uključivog i održivog mira. Žene, muškarci, djevojčice i dječaci često su, ponekad u masovnim razmjerima, postajali mete seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja i iskorištavali se za političke, gospodarske ili vojne ciljeve. Mnogo je načina na koje se nasilje nad ženama i djevojčicama mijenja i pogoršava tijekom i nakon sukoba, čime se povećava opasnost od toga da će iskusiti fizičko, psihičko, seksualno i strukturno nasilje u vlastitom domu i u javnoj sferi. Usprkos zabranama u međunarodnom humanitarnom pravu, pravu o ljudskim pravima i kaznenom pravu, kaznena djela seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja počinjena u kontekstu međudržavnog i unutardržavnog sukoba ostaju u velikoj mjeri neistražena te se nekažnjavanje tih kaznenih djela treba riješiti.

37. Iako muškarci i dječaci također mogu biti žrtve, seksualnim i rodno uvjetovanim nasiljem neproporcionalno su pogođene žene svake dobi u svakom stadiju kontinuiteta mira i sukoba (iako se to često pogoršava tijekom nasilnog sukoba). Žene su u opasnosti od nasilja i u javnoj i u privatnoj sferi. Zatvaranje prostora za građansko djelovanje, a posebno utišavanje glasova žena općenito te žena i muškaraca koji se ne uklapaju u društvene norme, može biti pokazatelj seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja. Govor mržnje, prijetnje, klevetničke kampanje, represija i nasilje nad borcima za ljudska prava mogu se očitovati na različite načine povezane sa, među ostalim, spolom, rodnim identitetom, seksualnom orijentacijom, socioekonomskim statusom, obrazovanjem, dobi, etničkom pripadnošću, društvenim slojem, vjerom ili uvjerenjem.
38. Doseg interneta, brzo širenje komunikacijskih tehnologija i široka rasprostranjenost društvenih medija donijeli su nove mogućnosti ženama da se čuje njihov glas i da podignu razinu osviještenosti o nizu pitanja. Međutim, iako tehnologija možda ima moć povezivanja i osnaživanja, može i učvrstiti i normalizirati rodne uloge i kulturne običaje te stvoriti nove putove za nasilje i zlostavljanje. Svijet na internetu nije tek zrcalni odraz, nego „galerija zrcala” stvarnog svijeta te odražava i uvećava i pozitivne i negativne aspekte. Ženama i djevojčicama taj zrcalni odraz često sadržava kulturu mizoginije, marginalizacije i nasilja.

EU će stoga:

- Nastaviti s promicanjem potpunog poštovanja međunarodnog prava koje se primjenjuje na prava i zaštitu žena i djevojčica u sukobima, posebno u ulozi civila.
- Nastaviti s provedbom mjera iz dokumenata u nastavku: i. „Smjernice EU-a o nasilju nad ženama i djevojčicama te borbi protiv svih oblika diskriminacije nad njima”; ii. „Smjernice EU-a o promicanju poštovanja međunarodnog humanitarnoga prava²⁶”; iii. „Pružanje zaštite – smjernice Europske unije o braniteljima ljudskih prava²⁷”; i iv. „Smjernice EU-a o ljudskim pravima koje se odnose na slobodu izražavanja na internetu i izvan njega²⁸”.
- Promicati sustavni pristup sprječavanju i kažnjavanju seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja²⁹ i seksualnog uznemiravanja³⁰ te njihovoj prijavi.
- Promicati zaštitu fizičkog i mentalnog zdravlja i dostojanstva žena, djevojčica, muškaraca i žena, posebno u nestabilnim situacijama i situacijama zahvaćenima sukobima, humanitarnim krizama i okruženjima nakon sukoba, među ostalim uspostavom mehanizama za provedbu i praćenje obveza u vezi sa zaštitom.
- Donijeti, provesti i promicati unutarnje i vanjske politike nulte razine tolerancije prema diskriminaciji, seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju, trgovanju ljudima, seksualnom nasilju i seksualnom uznemiravanju. Osigurati da se donošenje povezanih politika smatra formalnom odgovornošću vodstva³¹.

²⁶ Smjernice EU-a o poticanju sukladnosti s međunarodnim humanitarnim pravom (MHP) – tehnički ažurirana verzija (dok. 16841/09).

²⁷ Pružanje zaštite – smjernice Europske unije o braniteljima ljudskih prava (dok. 16332/2/08).

²⁸ Smjernice EU-a o ljudskim pravima koje se odnose na slobodu izražavanja na internetu i izvan njega (dok. 9647/14).

²⁹ U skladu sa standardima UN-a (ST/SGB/2003/13). Seksualno iskorištavanje znači svaka stvarna zlouporaba ili pokušaj zlouporabe nečijeg ranjivog položaja, razlike u količini moći ili povjerenja u seksualne svrhe, što obuhvaća ostvarivanje novčane, društvene ili političke koristi od seksualnog iskorištavanja drugoga; seksualno zlostavljanje znači stvarno fizičko zadiranje seksualne prirode ili prijetnja njime, bilo pod prisilom ili u neravnopravnim ili prinudnim uvjetima.

³⁰ Politika Europske komisije za zaštitu ljudskog dostojanstva i prevenciju psihološkog i seksualnog uznemiravanja C(2006) 1624/3, koja se primjenjuje i za ESVD.

³¹ ST 6877 2018 INIT, Ažurirani opći standardi ponašanja tijekom misija i operacija ZSOP-a.

- Podupirati žene, muškarce, djevojčice i dječake koji su preživjeli seksualno i rodno uvjetovano nasilje i njihove obitelji u pristupanju pravnoj zaštiti i pripadajućem pravnom lijeku, uključujući zdravstvene informacije i usluge zdravstvene skrbi i psihosocijalnu pomoć kako bi se spriječila njihova (ponovna) stigmatizacija i (ponovno) nanošenje zla žrtvama te kako bi im se omogućila zaštita i reintegracija.
- Promicati napore čiji je cilj stati na kraj nekažnjavanju za kaznena djela seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, uključujući seksualno nasilje povezano sa sukobima. To uključuje podupiranje rodno osjetljivih procesa tranzicijskog pravosuđa i izgradnju kapacitetâ stručnjaka u području izvršavanja zakonodavstva i pravosudnog sustava za postupanje sa slučajevima na rodno osjetljiv način, kako je utvrđeno u okviru EU-a o tranzicijskom pravosuđu³², ali nije ograničeno na to.
- Provesti „Neslužbeni dokument o okončanju seksualnog nasilja u sukobima – smjernice za praktične mjere na razini EU-a³³”.
- Posvećivati posebnu pozornost ljudskim pravima djece, mladih i starijih osoba, osoba koje žive u siromaštvu, osoba s vidljivim i nevidljivim invaliditetom, osoba koje pripadaju manjinskim skupinama i autohtonim narodima, izbjeglica, interno raseljenih osoba i tražitelja azila u ranjivom položaju/kontekstu.

³² Europska komisija. Zajednički radni dokument službi: Okvir EU-a u vezi s potporom tranzicijskom pravosuđu (SWD(2015) 158 final), 29. srpnja 2015.

³³ „Neslužbeni dokument o okončanju seksualnog nasilja u sukobima – smjernice za praktične mjere na razini EU-a” (MD 155/14), 25. studenoga 2014.

- Provoditi politiku nulte razine tolerancije utemeljenu na prevenciji za sve oblike seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja koje je počinilo osoblje EU-a ili osoblje raspoređeno u okviru zajedničkih sigurnosnih i obrambenih misija i operacija, zapovjednici/rukovoditelji, vanjski suradnici i partneri. Pri svakom raspoređivanju osoblja, među ostalim u zajedničkim sigurnosnim i obrambenim misijama/operacijama i humanitarnim intervencijama, EU će osigurati da su pružene jasne upute u tu svrhu i da su uspostavljene odgovarajuće strukture za provedbu te politike, među ostalim pouzdanim mehanizmom izvješćivanja, mehanizmom za podnošenje pritužbi za žrtve te utvrđivanje odgovornosti i sankcioniranje počinitelja.
- Osigurati da se smatra da djeca koja su rođena nakon začeca silovanjem ispunjavaju kriterije za državljanstvo i potporu. Boriti se protiv stigme povezane s tom vrstom seksualnog nasilja koja okružuje silovane žene i njihovu djecu, i još dugo nakon što je kazneno djelo počinjeno. nastaviti s podupiranjem roditelja koji odgajaju tu djecu.
- Provoditi poboljšane mjere zaštite za žene i djevojčice kada se analizom i procjenom pokaže da je to potrebno, primjerice u slučaju političkih kandidatkinja, borkinja za ljudska prava i aktivistkinja organizacija civilnog društva.

- Rješavati seksualno nasilje povezano sa sukobima kao dio kontinuiteta rodno uvjetovanog nasilja usko isprepletenog s trajnim nejednakostima i širim napadima na rodnu ravnopravnost i ljudska prava žena što, među ostalim, uključuje digitalno nasilje i kibernasilje.
- Promicati humanitarne standarde i smjernice u vezi s rodnim i rodno uvjetovanim nasiljem, među ostalim, primjerice, smjernice u pogledu rodno uvjetovanog nasilja³⁴ i Priručnik o aspektima roda³⁵ Međuagencijskog stalnog odbora (IASC) te rad u okviru poziva na djelovanje za zaštitu od rodno uvjetovanog nasilja u kriznim situacijama³⁶.
- Promicati provedbu Ugovora o trgovini oružjem uz posvećivanje posebne pozornosti članku 7. (4³⁷) kojim se od država zahtijeva da uzmu obzir opasnost od upotrebe oružja ili drugih predmeta radi počinjenja ili omogućivanja teških djela rodno uvjetovanog nasilja.

³⁴ Međuagencijski stalni odbor (IASC): Smjernice za integriranje mjera za suzbijanje rodnog nasilja u humanitarno djelovanje. 2015. (https://gbvguidelines.org/wp/wp-content/uploads/2015/09/2015-IASC-Gender-based-Violence-Guidelines_lo-res.pdf).

³⁵ Međuagencijski stalni odbor (IASC): Priručnik o aspektima roda u humanitarnom djelovanju. 2017. https://ec.europa.eu/jrc/communities/sites/jrccties/files/2018-iasc_gender_handbook_for_humanitarian_action_eng_0.pdf

³⁶ Poziv na djelovanje za zaštitu od rodno uvjetovanog nasilja u kriznim situacijama (poziv na djelovanje) inicijativa je s više dionika s ciljem temeljite preobrazbe načina na koji se pristupa rješavanju rodno uvjetovanog nasilja u humanitarnim krizama. EU je (putem službi Komisije za europsku civilnu zaštitu i europske operacije humanitarne pomoći, GU ECHO) aktivan partner u inicijativi poziva na djelovanje od njezina pokretanja 2013. EU je također preuzeo odgovornost svjetskog predvodnika u pogledu inicijative u 2017. i 2018.

³⁷ „Prilikom ovog procjenjivanja, država stranka izvoznica u obzir uzima opasnost da će konvencionalno oružje obuhvaćeno člankom 2. stavkom 1. ili predmeti obuhvaćeni člankom 3. ili člankom 4. biti upotrijebljeni za počinjenje ili omogućivanje djela teškog rodno uvjetovanog nasilja ili nasilja nad ženama i djecom.”

Pomoć i oporavak

39. U stupu Plana za žene, mir i sigurnost o pomoći i obnovi fokus je na osiguravanju uključivosti pomoći, oporavka i obnove te se uzimaju u obzir posebne potrebe žena i djevojčica. Posebna pozornost posvećuje se najranjivijim skupinama koje sudjeluju u procesima povezanim s izgradnjom mira kao što su repatrijacija, preseljenje, rehabilitacija, reintegracija i obnova nakon sukoba. To uključuje raseljene žene i djevojčice, osobe koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje, starije osobe, osobe s invaliditetom, manjinske skupine i autohtone narode.
40. U stupu za pomoć i oporavak poziva se i na ulaganje većih napora u podupiranje aktivnog sudjelovanja i aktivnosti žena u naporima u području pomoći i oporavka, među ostalim pružanjem ženama ravnopravnog pristupa mogućnostima za zaradu i pravosuđu. Žene i organizacije žena koje dostavljaju humanitarnu pomoć često prve interveniraju u kriznim situacijama. Međutim, vodstvo i prioritete žena često se isključuju iz odlučivanja, programskih planova, planiranja i proračuna povezanih s područjem humanitarnog i razvojnog djelovanja.
41. Pomoć, oporavak i obnova možda su jedinstvena prilika za preoblikovanje diskriminirajućih društvenih struktura i promicanje ljudskih prava žena, njihova sudjelovanja i smislenog angažmana.

EU će stoga:

- Promicati sudjelovanje i vodstvo žena u humanitarnom djelovanju i razvojnim programima, i u formalnom i u neformalnom donošenju odluka i prostorima za određivanje prioriteta.
- Promicati inicijative kojima se jača povezanost politika u području žena, mira i sigurnosti, pomoći, rehabilitacije, preseljenja, obnove i održivog razvoja, uključujući potporu za rodno osviještenu politiku u humanitarnoj i razvojnoj pomoći. To uključuje ravnopravan i siguran pristup žena i djevojčica razvojnoj pomoći i obuhvaća sveobuhvatne informacije o spolnom i reproduktivnom zdravlju i uslugama zdravstvene skrbi.

- Osigurati da svaka osoba koja je pretrpjela seksualno ili rodno uvjetovano nasilje ima pravo na sveobuhvatne zdravstvene informacije i usluge zdravstvene skrbi, na pravnu zaštitu i odštetu te pristup navedenome. Osiguravati da se žrtvama ponovno ne nanosi zlo, da se ne odbacuju ili ne izopće.
- Osiguravati da su sve organizacije koje primaju financijska sredstva i potporu od EU-a usklađene s politikama EU-a o rodnoj ravnopravnosti, uključujući pristup utemeljen na pravima i minimalne standarde i smjernice o rodno utemeljenom nasilju.
- Podupirati psihosocijalne inicijative za sve osobe koje su preživjele nasilne sukobe, žene, djevojčice, muškarce, dječake i starije osobe, neovisno o njihovim ulogama.
- Podupirati pomoć ženama i djevojčicama pogođenima sukobima, i unutar EU-a, kao i njihov oporavak i rehabilitaciju. To uključuje osiguravanje da se pravom, politikama i postupcima o azilu poštuje i jamči da sve žene, djevojčice i sve osobe koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje uživaju jednaka prava i da se na njih primjenjuju jednaki standardi u postupcima.
- Nastaviti s promicanjem pravosudnih sustava u zemljama koje nisu članice EU-a u kojima EU provodi potpuno djelovanje u skladu s najboljim standardima. Cilj je jačanje nacionalnih kaznenih sudova u skladu s načelom komplementarnosti s Međunarodnim kaznenim sudom, primjerice rodno osjetljivih prijelaznih pravosudnih mehanizama i procesa.
- Uz odgovarajuće financiranje osigurati da su žene u središtu rada u okviru humanitarnog odgovora, pomoći i oporavka te razvojne pomoći i programskih planova. Moraju biti uključene u izradu, planiranje i provedbu aktivnosti u vezi s pomoći, oporavkom i obnovom te se na početku svake krizne situacije mora provesti savjetovanje s njima.

- Osiguravati da se razvoj i provedba politika temelje na lokalnim iskustvima olakšavanja znatnih promjena i na napretku koji je ostvaren tijekom stadija pomoći i oporavka. Osiguravati smisleno i ravnopravno sudjelovanje civilnog društva i udruga žena u svim stadijima ciklusa, među ostalim na donatorskim konferencijama³⁸, koje pomažu u izgradnji partnerstava.
- Osiguravati da se pripravnost na krize te planiranje i aktivnosti oporavka nakon katastrofe i nakon sukoba, uključujući osposobljavanje vladinih službenika i organizacija civilnog društva, temelje na rodno uključivom, participativnom pristupu, uzimajući u obzir rodni učinak u procjeni rizika (Indeks rizika u pogledu roda³⁹).

Normativni okvir o ravnopravnosti muškaraca i žena

42. Ravnopravnost muškaraca i žena temeljno je ljudsko pravo, zajednička vrijednost EU-a utkana u političke okvire EU-a i nužan uvjet za postizanje ciljeva povezanih s iskorjenjivanjem siromaštva, povećanjem rasta, zaposlenosti i socijalne kohezije te promicanjem mira i sigurnosti. Uključena je i u međunarodne obveze kao što su Konvencija o otklanjanju svih oblika diskriminacije žena, Pekinška platforma za djelovanje, Program održivog razvoja do 2030. i Europski konsenzus za razvoj. Ciljevi zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a načela su koja usmjeravaju rad u tom području.

³⁸ U stadiju obnove postoji mogućnost za postizanje veće rodne ravnopravnosti s pomoću pristupa utemeljenog na pravima, primjerice u vezi s gospodarskim razvojem, pristupom zemljištu i prirodnim resursima.

³⁹ Služba za instrumente vanjske politike – Instrument za doprinos stabilnosti i miru. Priručnik s pokazateljima za Instrument za doprinos stabilnosti i miru (IcSP).
https://ec.europa.eu/fpi/key-documents_en

EU će stoga:

- Nastaviti pratiti daljnje postupanje na temelju Pekinške platforme za djelovanje, osobito u kritičnom području koje se odnosi na žene i oružane sukobe.
- Nastaviti s promicanjem ratifikacije i provedbe ključnih instrumenata UN-a za zaštitu ljudskih prava te fakultativnih protokola uz te instrumente, osobito Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) te fakultativnog protokola uz tu Konvenciju i s jačanjem povezanosti CEDAW-a i Plana za žene, mir i sigurnost Općim smjericama 30 i 35.
- Nastaviti s jakom potporom Međunarodnom kaznenom sudu, osobito u području seksualnog nasilja povezanog sa sukobima i rodno uvjetovanog nasilja, s ciljem poticanja odgovornosti i borbe protiv nekažnjavanja. Međunarodni kazneni sud prvi je i jedini stalni međunarodni kazneni sud u svijetu za istragu i kazneni progon najtežih kaznenih djela.
- Nastaviti s pružanjem potpore radu Međunarodnog rezidualnog mehanizma za kaznene sudove i drugih međunarodnih sudova.
- Nastaviti s provedbom svoje politike određene u smjericama EU-a o promicanju usklađenosti s međunarodnim humanitarnim pravom, pri kojoj će se posebna pozornost posvećivati poštovanju zabrane silovanja i drugih oblika seksualnog nasilja.
- Nastaviti s provedbom Programa za mlade, mir i sigurnost kako je naveden u RVSUN-ovima 2250 i 2419. To obuhvaća pronalaženje rješenja za (tvrdokorne) nejednakosti koje su uzrok posebnih rizika za mlade žene i muškarce te posvećivanje osobite pozornosti povećanju uključive zastupljenosti mladih žena u sprječavanju i razrješivanju sukoba.

Jačanje lokalne, nacionalne i regionalne odgovornosti

43. Vjerojatnije je da će se uključivim mirovnim procesom ustanoviti i početi rješavati temeljni uzroci sukoba te osigurati namirivanje potreba u zahvaćenim dijelovima stanovništva. Stoga je od presudne važnosti ojačati lokalnu, nacionalnu i regionalnu odgovornost osiguravajući pritom savjetovanje i suradnju s lokalnim dionicima, među ostalima i s civilnim društvom. Uključivošću se ujedno povećavaju legitimitet i nacionalna odgovornost u pogledu mirovnog sporazuma i njegove provedbe. Osim toga, smanjuje se vjerojatnost da isključeni akteri naškode procesu. Uključivi proces ne znači izravno sudjelovanje svih dionika u formalnim pregovorima, već može olakšati interakciju među sukobljenim stranama i drugim dionicima te se s pomoću njega mogu osigurati mehanizmi za uključivanje svih stajališta u proces. Kako bi se osiguralo da se žene graditeljice mira i organizacije žena smisleno uključe u proces možda će biti potrebni posebni mehanizmi.

EU će stoga:

- Podupirati izgradnju kapaciteta za partnere i njihovu razmjenu informacija sa zemljama koje nisu članice EU-a, među ostalima nacionalne rodne mehanizme i institucije.
- Savjetovati se s organizacijama žena, ženama graditeljicama mira i braniteljicama ljudskih prava te podupirati njihovo uključivanje te – gdje je to primjereno – vodstvo u formalnim i neformalnim mirovnim procesima.
- Osiguravati smislenu i nepristranu suradnju EU-a s uključivim organizacijama civilnog društva, tj. s onim organizacijama civilnog društva u kojima žene imaju vodeću ulogu, doprinose strategiji, te u kojima žene mogu izražavati i zastupati svoje mišljenje o različitim pitanjima s kojima se društvo suočava.
- osiguravati potporu međunarodnim te regionalnim nevladinim organizacijama koje promiču lokalnu odgovornost i uključivost i doprinose izgradnji nacionalnih kapaciteta.

Jačanje suradnje i dijaloga s drugim akterima

44. Suradnja s međunarodnim akterima od presudne je važnosti za uspješnu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost te za izbjegavanje podvostručivanja napora i natjecanja za sredstva. Suradnja je potrebna i radi razmjene analiza, pouka i sredstava te radi osiguravanja povezanosti između ishoda programa i razvijanja politika na globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Važno je da se dijalog između različitih aktera vodi na svim razinama (lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj), te među njima, i da se u njega uključi i civilno društvo. Ujedno je važno da se međunarodne organizacije ne natječu s lokalnim organizacijama civilnog društva ako te organizacije civilnog društva mogu pružiti sličan sadržaj za smišljanje politika ili programa (primjerice kada je riječ o izradi studija).

EU će stoga:

- Promicati uključivo partnerstvo i bolju razmjenu iskustava, stečenih pouka i najboljih praksi među dionicima u svim aspektima provedbe Plana za žene, mir i sigurnost. To obuhvaća utvrđivanje zajedničkih interesa, osobito uzimajući u obzir izazove i prilike.
- Nastaviti surađivati s relevantnim međunarodnim i regionalnim organizacijama, posebice s UN-om i ostalima, kao što su: Organizacija Sjevernoatlantskog ugovora (NATO), Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OESS), Udruženje zemalja jugoistočne Azije (ASEAN), Organizacija američkih država (OAS), G20, G7, Afrička unija (AU), Međunarodni odbor Crvenog križa i Unija za Mediteran (UzM). Ujedno će nastaviti surađivati s drugim regionalnim organizacijama koje su voljne unaprijediti rad na postizanju rodne ravnopravnosti, mira i sigurnosti na temelju postojećih inicijativa i iskustva, s ciljem ostvarivanja sinergije u situacijama u kojima EU i UN ili druge međunarodne organizacije imaju važnu ulogu.

- Promicati i podupirati inicijative nacionalnih kontaktnih točaka za Plan za žene, mir i sigurnost, koje služe kao međuregionalni forumi i platforma su za razmjenu iskustava i najboljih praksi za unaprjeđivanje provedbe rezolucija Vijeća sigurnosti o Planu za žene, mir i sigurnost te poboljšanje usklađivanja financiranja i programa pomoći.
- Promicati i podupirati inicijativu za regionalno ubrzanje postupka u pogledu Rezolucije VSUN-a 1325 (RAR1325), koja je usmjerena prvenstveno na razmjenu na tehničkoj razini između savjetnika za rodna pitanja te drugih operativaca u multilateralnim i regionalnim organizacijama. Svrha joj je uspostava foruma kojim će se poboljšati provedba Plana žene, mir i sigurnost te poticati sinergija među sudionicima iz EU-a, NATO-a, AU-a i OESS-a.
- Promicati i poticati uključive prakse čiji su cilj bolja povezanost, koordinacija i učinkovitost.
- Promicati dijalog između organizacija civilnog društva i EU-a uz koordinaciju ESVD-a, a u trećim zemljama uz koordinaciju delegacija EU-a.

Mjere potpore

Politička potpora za učinkovitu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost

45. Učinkovita provedba Plana za žene, mir i sigurnost znači zauzimanje cjelovitog pristupa. Iznimno je važno isključive pristupe, kao i one koji se temelje na izoliranim sustavima, promijeniti u uključive i sveobuhvatne načine suradnje i rada. To se još uvijek premalo razumije, a katkada i prihvaća samo u ograničenoj mjeri. Stoga učinkovitu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost mora najpredanije poduprijeti najjače političko vodstvo.

EU će stoga:

- Promicati provedbu Plana za žene, mir i sigurnost u svim kontekstima, među ostalim i na multilateralnim forumima i u bilateralnoj suradnji, političkim dijalozima i dijalozima o ljudskim pravima, partnerstvima, deklaracijama, multilateralnoj razmjeni te zajedničkim izjavama s partnerskim zemljama.
- Osiguravati stalnu učinkovitu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost u EU-u provedbom i praćenjem strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti, strateškim angažmanom na rodnoj jednakosti te Akcijskim planom EU-a za rodnu ravnopravnost II.
- Promicati i podupirati provedbu Plana za žene, mir i sigurnost u okviru mandata glavne savjetnice ESVD-a za rodna pitanja i provedbu Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda br. 1325.
- Uklopiti dosljedan pristup rodu i Planu za žene, mir i sigurnost u zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a i promicati ga.
- Promicati razumijevanje Plana za žene, mir i sigurnost te kreativno promišljanje o njemu, među ostalim i u široj javnoj sferi.
- Osigurati da Plan za žene, mir i sigurnost bude glavna tema u političkom i diplomatskom angažmanu u novim izazovima i kriznim situacijama te u osjetljivim situacijama, situacijama sukoba i poslije sukoba, vodeći računa o prvenstvu preventivne diplomacije u vezi sa svim takvim situacijama.
- Promicati poboljšanu i uključivu suradnju na provedbi Plana za žene, mir i sigurnost sa svim dionicima, među ostalima s nacionalnim vladama, zakonodavnim tijelima, nacionalnim institucijama za ljudska prava, tijelima za rodnu ravnopravnost, lokalnim vlastima, akterima civilnog društva, nedržavnim akterima, privatnim sektorom, razvojnim akterima, humanitarnim akterima te međunarodnim i regionalnim organizacijama.

- Promicati provedbu međunarodnih standarda za rodno osjetljivu potporu u posredovanju. I nadalje mirovne procese smatrati prigodom za promicanje osnaživanja žena, rodne ravnopravnosti, rodno osviještenu politiku, smisleno i ravnopravno sudjelovanje žena i poštovanje prava žena u pregovorima i mirovnim sporazumima koji iz njih proizlaze.
- Osigurati da svi dionici u posredovanju EU-a vode računa o tim pitanjima tijekom preliminarnih pregovora i pregovora te da nastoje osigurati njihovu integraciju i dati im prednost u sljedećoj fazi izgradnje mira i postkonfliktne rekonstrukcije, među ostalim osiguravanjem radnih mjesta za stručnjake za rodnu ravnopravnost s dostatnim resursima u svim intervencijama posredovanja EU-a.
- Osiguravati da se pri svim raspoređivanjima EU-a u nestalnim i konfliktnim situacijama te hitnim humanitarnim situacijama obuhvate kapaciteti dostatni za provedbu Plana za žene, mir i sigurnost, među ostalim sudjelovanjem stručnjaka i savjetnika za rodna pitanja kojima će biti dodijeljena dostatna sredstva u svim misijama i operacijama u okviru zajedničke sigurnosti i obrane, te kada je riječ o delegacijama i posebnim predstavnicima EU-a. Osigurati da sve raspoređeno vojno i civilno osoblje EU-a, pa tako i ono na rukovodećim položajima, bude dostatno obučeno o rodnoj ravnopravnosti i Planu za žene, mir i sigurnost te posebno o tome kako rodnu perspektivu uklopiti u svoje aktivnosti.

Financiranje i sredstva

46. Financiranje je nužno kako bi se rodno osviještena politika, rodna ravnoteža i druge konkretne mjere potrebne za postizanje rodne ravnopravnosti mogle ostvariti. S obzirom na to te na brojne procjene i izvješća⁴⁰ globalni nedostatak financiranja i/ili ograničeno financiranje i nadalje su glavna prepreka za učinkovitu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost. I u EU-u i globalno potrebno je financiranje projekata/programa čiji su glavni cilj rodna ravnopravnost i Plan za žene, mir i sigurnost, kao i za uključivanje rodnih aspekata i perspektiva u druge projekte/programe. Nedostatak sredstava, među ostalim i za internu izgradnju kapaciteta, za rad na rodnoj ravnopravnosti i provedbi Plana za žene, mir i sigurnost i nadalje je glavni problem i stoga ga je potrebno riješiti. Potrebno je, osim toga, omogućiti makroekonomsko okruženje kako bi se radilo na otklanjanju temeljnih uzroka rodne neravnopravnosti.

⁴⁰ Goldberg, D. B. (2015.). Istraživanje organizacija civilnog društva (OCD) za globalnu studiju o ženama, miru i sigurnosti: mišljenja OCD-ova o provedbi RVSUN-a 1325 petnaest godina nakon usvajanja. Globalna mreža žena graditeljica mira.
<http://peacewomen.org/sites/default/files/CSO%20Survey%20Report%20FINAL.pdf>
Coomaraswamy, R., & UN Women. (2015.). Sprečavanje sukoba, promjene u pravosuđu, osiguravanje mira: globalna studija o provedbi Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325. (<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015.pdf>)
Program Ujedinjenih naroda za razvoj. (nema datuma). Informativni članak o uzajamnom fondu – globalni instrument za ubrzanje. (<http://mptf.undp.org/factsheet/fund/GAI00>).

47. Za smislen i trajan napredak potreban je pristup utemeljen na pravima, kako bi se osiguralo da žene steknu vještine i sredstva i da, osim toga, mogu birati i da imaju nadzor nad prilikama i sredstvima te da mogu donositi ekonomske odluke na svim razinama. Posebna će se pozornost posvećivati ulozi i položaju žena u formalnom i neformalnom gospodarstvu. Rad na provedbi Plana za žene, mir i sigurnost, među ostalim u zemljama u kojima traju ili su završili sukobi, dugo se preslabo financirao. Izravnim, pouzdanim i predvidivim financiranjem putem fleksibilnih bespovratnih sredstava ili dugoročnim financiranjem može se doprinijeti stvaranju uvjeta za to da pokreti na lokalnoj razini i organizacije civilnog društva mogu provoditi Plan za žene, mir i sigurnost.

EU će stoga:

- Raditi na uključivanju rodne ravnopravnosti i Plana za žene, mir i sigurnost u primjenjive financijske instrumente EU-a za vanjsko djelovanje.
- Zahtijevati uključivanje proračuna za stručnjake i/ili savjetnike o rodnim pitanjima u sve operacije i misije ZSOP-a te delegacije EU-a.
- Osigurati primjereno, trajno i predvidljivo financiranje programiranjem i uključivanjem te provedbom Plana za žene, mir i sigurnost u neprogramiranim djelovanjima.
- Vodeći računa o pristupu utemeljenom na potrebama uspostavljenom u državama članicama EU-a te u instrumentima EU-a za vanjsko djelovanje kad god to bude moguće dat će prednost (izravnim) bespovratnim sredstvima za projekte povezane s rodnom ravnopravnosti i Planom za žene, mir i sigurnost koje vode lokalne organizacije civilnog društva, osobito organizacije žena.
- Poticati praksu da se rodna analiza traži kao uvjet za financiranje vanjskog djelovanja EU-a.
- Poticati namjensko financiranje neovisnih izvanjskih evaluacija strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti. Zalagati se da evaluacije svih vanjskih djelovanja i politika EU-a budu rodno osjetljive.
- Ograničiti administrativno opterećenje za pristup lokalnih organizacija civilnog društva sredstvima na najmanju mjeru, u skladu s ograničenjima Financijske uredbe EU-a.

- Promicati namjensko financiranje istraživanja za Plan za žene, mir i sigurnost.
- Procjenjivat će i pratiti protuterorističke mjere EU-a, država članica EU-a i partnera EU-a, među ostalim i zakona protiv financiranja terorizma, te se, prema potrebi, zauzeti protiv njih da ne bi nepovoljno utjecali na prava žena i da ih ne bi ograničavali.
- Osiguravati provedbu Akcijskog plana iz Addis Abebe s Treće međunarodne konferencije o financiranju razvoja (Akcijski plan iz Addis Abebe).

Izgradnja kapaciteta i osposobljavanje

48. Učinkovita provedba Plana za žene, mir i sigurnost ovisi o osviještenosti i znanju, vještinama, kapacitetima i sredstvima muškaraca i žena na svim razinama u procesu odlučivanja. S obzirom na složenost današnjeg sigurnosnog okruženja i na širenje Plana za žene, mir i sigurnost, izgradnja kapaciteta te poboljšanje osposobljavanja i obrazovanja s ciljem postizanja održivog mira, sigurnosti i rodne ravnopravnosti temelj su provedbe cijelog Plana za žene, mir i sigurnost.
49. Ciljano osposobljavanje ključna je sastavnica za provedbu Plana za žene, mir i sigurnost. Novom politikom EU-a o osposobljavanju za ZSOP⁴¹ donesenom 15. ožujka 2017. predviđeno je obvezno i standardizirano osposobljavanje prije raspoređivanja kao uvjet za raspoređivanje upućenog i ugovornog osoblja. Iako je osposobljavanje prije raspoređivanja već dostupno osoblju koje se upućuje na misije i operacije ZSOP-a, ono još nije za sve obvezno. Što se tiče drugih vrsta intervencija (primjerice podrške za posredovanje), još nedostaje takav strukturiran i obvezujući pristup osposobljavanju. U skladu s tom novom politikom osposobljavanja, sve osposobljavanje za ZSOP trebalo bi se temeljiti na osnovnim načelima EU-a, među ostalima i na rodnoj ravnopravnosti i na ciljevima Plana za žene, mir i sigurnost. Osim toga, elementi povezani s pitanjem roda i nadalje će se sustavnije integrirati u unutarnje osposobljavanje i seminare za ZSOP.

⁴¹ Politike EU-a o osposobljavanju za ZSOP (5197/2/17 REV 2), 15. ožujka 2017.

EU će stoga:

- I nadalje produbljivati svoje razumijevanje pitanja povezanih s Planom za žene, mir i sigurnost s pomoću intenziviranog i povezanog osposobljavanja na svim razinama, uključujući razinu višeg rukovodstva. Tražiti da države članice ponude odgovarajuće tečajeve za osposobljavanje svojih državljana u okviru godišnjeg programa EU-a za osposobljavanje te da ih potiču na otvaranje takvih tečajeva i za sudionike iz drugih država članica kada je to moguće.
- Osigurati da Europska akademija za sigurnost i obranu (EASO) i dalje napreduje u uključivanju rodne perspektive u svim svojim aktivnostima osposobljavanja, uključujući sve sadašnje tečajeve i osposobljavanje te one koje lokalno organiziraju države članice.
- Osigurati da se rodna perspektiva uključi u sve aktivnosti povezane s upravljanjem kriznim situacijama za ZSOP-ove operacije i misije te humanitarno djelovanje i izvanjsko djelovanje u području razvoja.
- Osigurati da Europska komisija i ESVD redovito uključuju Plan za žene, mir i sigurnost u sadašnje i buduće tečajeve za osposobljavanje o pitanju roda u strukturama ESVD-a, delegacijama EU-a i strukturama ZSOP-a. Na takvim bi se tečajevima trebalo osposobljavati za praktično uključivanje rodne perspektive u svakidašnji posao.
- Osigurati da se element/modul Plana za žene, mir i sigurnost uključi u internetske tečajeve osposobljavanja te da se rodna komponenta sustavno uključuje u tečajeve osposobljavanja povezane sa svim relevantnim sektorima, primjerice sektorom razoružanja, demobilizacije i reintegracije te reformom sektora sigurnosti i promatranjem izbora.
- Promicati osposobljavanje svih aktera u posredovanju, uključujući one koje financijski ili u tehničkom pogledu podupire EU, za provedbu i primjenu rodne analize te uključivanje rodne perspektive u potporu pri pregovaranju.
- Osposobljavati svoje osoblje u pogledu rodne ravnopravnosti te za mijenjanje konfliktnih i rodni normi i uloga uvriježenih u društvu te podupirati osposobljavanje za vladine i nevladine partnere.

- Osigurati da se osposobljavanje osmisli na temelju potreba primatelja te da se, prema potrebi, organiziraju instrukcije ili mentorska pomoć, osobito za one na višim ili rukovodećim položajima.
- Poticati države članice da izgradnju kapaciteta i osposobljavanje smatraju prioritetnima u svojim nacionalnim akcijskim planovima i u djelovanjima u svrhu potpore zemljama koje nisu članice EU-a.
- Poticati države članice na to da razvoj alata za osposobljavanje, primjerice računalnog osposobljavanja (kao što su npr. internetski tečajevi i *podcasti*) i drugih paketa za osposobljavanje, smatraju prioritetom te da ulažu u njega. Takvi se module za osposobljavanje, koji se osmisle za delegacije EU-a te za misije i operacije ESVD-a, mogu razmjenjivati i s partnerima i zemljama koje nisu članice EU-a.

Razmjena informacija i najbolje prakse

50. Neformalna radna skupina EU-a za žene, mir i sigurnost pokazala se korisnim forumom za razmjenu i partnerstvo institucija EU-a, država članica i civilnog društva.⁴²
51. Radna skupina sastajat će se četiri puta godišnje, dvaput na strateškoj razini, pod supredsjedanjem ESVD-a i rotirajućeg predsjedništva Vijeća Europske unije te dvaput na tehničkoj/radnoj razini.
52. Delegacije EU-a trebale bi sazvati forume za razmjenu informacija i dobre prakse u svojim zemljama i regionalno kako bi se delegacije EU-a, misije ESVD-a i države članice EU-a povezale s civilnim društvom i dobile kvalitetne kontekstualne informacije.
53. Cilj je EU-a ustanoviti partnerstva i povezanost s drugim međunarodnim i regionalnim organizacijama te osobito sa strukturiranim i formaliziranim platformama za suradnju na svim razinama, od političke do radne. Kako bi bili održivi i učinkoviti, sustavi „odozgo prema dolje” moraju se popratiti mjerama osmišljenima i provedenima na svim razinama.

⁴² To uključuje i akademsku zajednicu.

EU će stoga:

- Podupirati uspostavu foruma⁴³ za razmjenu iskustava i najbolje prakse i poticati inovacije među praktičarima (savjetnicima i kontaktnim točkama za rodna pitanja) na različitim razinama, kako bi se osiguralo da se odabiri u vezi s politikama donose na temelju iskustva, znanja i ideja praktičara, što će biti ključno za učinkovitu i održivu primjenu novog strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti. To će biti primjenjivo unutar EU-a, među organizacijama te unutar već ustanovljenih i funkcionalnih mreža, kao što su, primjerice, već postojeće mreže u Europskoj komisiji, i među njima.
- Voditi prema provedbi novog strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti koja će biti uključiva te osigurati da u njoj sudjeluje najveći broj različitih dionika.
- Podupirati postojeće i nove uključive mreže kontaktnih točaka i stručnjaka s ciljem unaprjeđenja rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena te provedbe Plana za žene, mir i sigurnost.

Vodstvo i odgovornost

54. Vodstvo i primjerena sredstva na svim razinama presudni su za učinkovitu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost. Za to je potrebno solidno znanje o rodnoj ravnopravnosti te ženama, miru i sigurnosti, kako bi vodstvo moglo biti osjetljivo za rodna pitanja. U skladu s glavnim političkim okvirom EU-a za rodnu ravnopravnost, osnaživanje žena te žene, mir i sigurnost, za provedbu Plana za žene, mir i sigurnost odgovorne su države članice. Relevantne institucije i tijela EU-a također imaju važnu ulogu u promicanju i provedbi Plana za žene, mir i sigurnost.

⁴³ Jedan je primjer toga suradnja s Regionalnim ubrzanjem postupka u pogledu Rezolucije (RAR) 1325 s Ujedinjenim narodima, EU-om, NATO-om, Afričkom unijom i Organizacijom za europsku sigurnost i suradnju (OESS).

EU će stoga:

- Osigurati da rukovodstvo aktivno promiče rodnu ravnopravnost i Plan za žene, mir i sigurnost u svojim službama uključujući ih u opise funkcija za sve rukovodeće položaje te osiguravajući da ti elementi budu uključeni u evaluaciju rukovodećeg osoblja. To obuhvaća mandate za voditelje delegacija, posebne predstavnike Europske unije te voditelje/zapovjednike misija i operacija ZSOP-a.
- Osigurati da zaposlenici ili izaslanici EU-a na rukovodećim položajima prođu napredno osposobljavanje o rodnoj ravnopravnosti te ženama, miru i sigurnosti prije raspoređivanja na položaj. Osigurati i to da čelnici i rukovodeći kadar budu dobro informirani o višestranom radu savjetnika i kontaktnih točaka za rodna pitanja.
- Osigurati da svi zaposlenici, vanjski suradnici i provedbeni partneri koje EU angažira promiču učinkovitu provedbu Plana za žene, mir i sigurnost te da vodstvo i rukovodeća razina u tom pogledu snose najveću odgovornost i da se potiče primjena mehanizama za odgovornost.
- Osigurati da opisi radnih mjesta, djelokrug te zahtjevi za javne natječaje i ugovore redovito sadržavaju zahtjev za poštovanjem rodne ravnopravnosti i da se žene, mir i sigurnost uzimaju u obzir u svim područjima rada, uključujući i zahtjev za održavanjem posebnog osposobljavanja, ako je to potrebno.

Funkcije potpore

55. Rad savjetnika za rodna pitanja i kontaktne točke/osobe ključni su za provođenje politika EU-a o rodnoj ravnopravnosti, osnaživanju žena te ženama, miru i sigurnosti u analizama, planiranju, postupanju i evaluacijama. Stoga bi ljude na te položaje trebalo postavljati strateški i dati im izravan pristup višem rukovodstvu i strateškim dokumentima i postupcima. Savjetnici i kontaktne točke za rodna pitanja također imaju važnu ulogu u olakšavanju uključivanja rodne perspektive u svakidašnje poslove i operacije. U civilnim misijama ZSOP-a strukture kontaktnih točaka za rodna pitanja uspješno su razvijene tako da se nastavljaju na rad savjetnika za opća pitanja te tako omogućuju širi doseg rodno osviještene politike.

56. U delegacijama EU-a glavni su dionici kontaktne osobe za rodna pitanja, koje su odgovorne za savjetovanje i usklađivanje svih napora i djelovanja povezanih s rodnom ravnopravnošću i osnaživanjem žena. Odgovorne su za olakšavanje i podupiranje provedbe Akcijskog plana EU-a II. (GAP II). Članovi mreže kontaktnih osoba za rodna pitanja sastaju se svake godine u Bruxellesu. Glavne su teme tog okupljanja: i. utvrđivanje stanja u pogledu znanja i iskustva; ii. olakšavanje učenja i iii. rasprava o napretku u pogledu GAP-a II., osobito u odnosu na cilj „mijenjanja kulture u institucijama” i izvješćivanja.

EU će stoga:

- Osigurati da se savjetnici za rodna pitanja i kontaktne točke strateški rasporede i da raspolažu dostatnim sredstvima.
- Nastaviti s jačanjem kapaciteta savjetnika za rodna pitanja u EU-u, po mogućnosti zajedno sa svim sadašnjim multilateralnim i regionalnim partnerima putem razmjene s operativnim stručnjacima civilnog društva i akademskom zajednicom.
- Poticati rodnu ravnotežu među savjetnicima i kontaktnim točkama za rodna pitanja potičući više muškaraca na zapošljavanje na tim radnim mjestima.
- Sistematizirati korištenje kontaktnih točaka za rodna pitanja te izgraditi rodno uravnoteženu mrežu kontaktnih točaka, koja će se sastojati i od nacionalnog i od međunarodnog osoblja.
- Osigurati da pri imenovanju/odabiru kontaktnih točaka za rodna pitanja ta odgovornost bude u opisu njihova radnog mjesta te slijedom toga i u njihovoj godišnjoj evaluaciji. Taj je rad važan kao i svaki drugi i stoga se to mora primjereno odraziti i na godišnjim evaluacijama rada.
- Poticati širu upotrebu struktura kontaktnih točaka za rodna pitanja kao načina za olakšavanje i poticanje rodno osviještene politike u svakidašnjim zadaćama, koristeći se dobrim praksama, osobito onima iz civilnih misija ZSOP-a.

- Nastaviti s olakšavanjem razmjene ideja i međusobne povezanosti EU-ovih savjetnika, kontaktnih točaka i kontaktnih osoba za rodna pitanja, primjerice održavanjem fizičkih ili virtualnih sastanaka te daljnjom upotrebom postojećih internetskih platformi, kao što je virtualna platforma europske mreže za kontaktne točke za rodna pitanja *Together* (Zajedno).
- Poticati razmjenu dobrih praksi i pouka među savjetnicima te kontaktnim točkama/osobama.
- Poticati raznolikost među savjetnicima, kontaktnim točkama i kontaktnim osobama za rodna pitanja, osobito angažiranjem više muškaraca.

Postupci praćenja, evaluacije i izvješćivanja

57. EU ima čvrst i uhodan sustav za praćenje, evaluaciju i izvješćivanje, velikim dijelom u okviru Akcijskog plana EU-a za ravnopravnost spolova za razdoblje 2016. – 2020. (GAP II) i EU-ova strateškog djelovanja za rodnu ravnopravnost. Cilj je pojačanog praćenja i evaluacije stanja povezanog sa ženama, mirom i sigurnosti te izvješćivanja o njemu dodatno poboljšati cjelokupni nastavak rada na provedbi Plana za žene, mir i sigurnost, među ostalim boljim objedinjavanjem i usklađivanjem s relevantnim paralelnim postupcima izvješćivanja. Cilj je da se u sustavu u pogledu žena, mira i sigurnosti ne izvješćuje samo o tome *što* se čini, već i *na koji način* se čini.
58. Sadašnji sustav praćenja, evaluacije i izvješćivanja potrebno je poboljšati i u sadržajnom pogledu i u pogledu postupka. Cilj je ostvariti uvjete za maksimiranje kvantitativne i kvalitativne analize i procjena uz minimiziranje smetnji za pružatelje podataka i komplikacija za izvršitelje obrade podataka. Osim toga, EU namjerava uspostaviti postupak praćenja na osnovi pokazatelja, utemeljen na pokazateljima napretka. Kada je riječ o aspektu sudjelovanja u pogledu Plana za žene, mir i sigurnost, to znači veću usredotočenost na kvalitetu uključivanja žena, a ne samo na broj uključenih žena. To će omogućiti obavljanje temeljitije analize smislenog i ravnopravnog sudjelovanja žena te njihova zbiljskog utjecaja na postupke i položaje za donošenje ocjena.

59. Za učinkovito, uključivo i transparentno praćenje stanja povezanog sa ženama, mirom i sigurnosti potrebna je razmjena i partnerstvo među institucijama EU-a, državama članicama i civilnim društvom. Trebalo bi uspostaviti učinkovite participativne i transparentne mehanizme i postupke.

EU će stoga:

- Nastaviti s razvojem pokazatelja za svoja djelovanja i njihovom upotrebom u provedbi strateškog pristupa ženama, miru i sigurnosti. Sistematizirati podatke iskazane po spolu u svim vanjskim politikama EU-a i osigurati da se pri analizi učinka obuhvati više od opisa odnosno izvješća koji se odnose na općenite podatke o rodnoj neravnopravnosti te da sadrže dubinske studije (slučaja) koje su proveli neovisno civilno društvo ili akademska zajednica, polazne studije i redovite razmjene s predstavnicima EU-a (uključujući civilno društvo te osobito organizacije žena).
- Prikupljati pokazatelje povezane s pitanjem žena, mira i sigurnosti iz drugih okvira (Pekinške platforme za djelovanje, nacionalnih akcijskih planova država članica, Akcijskog plana EU-a za ravnopravnost spolova II itd.) te ih što više uključivati u okvir pokazatelja za pitanje žena, mira i sigurnosti kako bi se osiguralo da se u različitim postupcima izvješćivanja ne traže isti podaci (sa svrhom lakšeg izvješćivanja).
- Cilj je dodatno poboljšati učinkovitost, usklađenost te objedinjavanje sveukupnog izvješćivanja EU-a povezanog s rodnom ravnopravnošću, osnaživanjem žena te pitanjem žena, mira i sigurnosti.
- Državama članicama dati parametre, sustave i smjernice kako bi se omogućilo objedinjavanje postupaka praćenja i evaluacije na regionalnoj razini, uzimajući u obzir činjenicu da svaka država članica ima posebne potrebe i prioritete.
- promicati aktivno sudjelovanje uključivog civilnog društva, uključujući u postupak praćenja i evaluacije nacionalne skupine za prava žena i stručnjake za rodna pitanja.

Nacionalni akcijski planovi

60. Nacionalni akcijski planovi imaju važnu ulogu u objedinjavanju provedbe Plana za žene, mir i sigurnost, prvenstveno na nacionalnoj razini.

EU će stoga:

- Promicati pristup sudjelovanja cjelokupne državne uprave u razvoju i provedbi nacionalnog akcijskog plana. To će državama članicama pomoći u nastojanjima da strategiju sudjelovanja cjelokupne državne uprave provode kao prioritet te da i nadalje predano potiču sve zemlje u EU-u i izvan njega na razvijanje i provedbu nacionalnih akcijskih planove utemeljenih na tom načelu.
- Osigurati dostatna sredstva za podupiranje nacionalnih akcijskih planova, kako bi se oni mogli provoditi na učinkovit način.
- Promicati participativne mehanizme u okviru razvojnih nacionalnih akcijskih planova kako bi se osigurali njihova odgovornost i uključenost, te sredstva.
- Promicati institucionalizaciju i parlamentarno praćenje provedbe nacionalnih akcijskih planova. Promicati sudjelovanje civilnog društva u praćenju i evaluaciji.
- Poticati države članice EU-a da se međusobno podupiru u razvoju i provedbi nacionalnih akcijskih planova.
- Nastaviti pružati potporu i promicati provedbu nacionalnih akcijskih planova u zemljama u kojima se vanjsko djelovanje EU-a provodi uz potporu glavne savjetnice ESVD-a za rodna pitanja i Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda br. 1325.
- Osigurati da se odredbe tog strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti unesu u buduće nacionalne akcijske planove država članica EU-a i zemalja koje nisu članice EU-a.

Prilog I. Žene, mir i sigurnost u vanjskoj politici EU-a

Žene, mir i sigurnost u zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici

61. Važnost rodne ravnopravnosti i rodno osviještene politike u kontekstu zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) na svim razinama Vijeće opetovano potvrđuje od 2006.⁴⁴ Od donošenja „Sveobuhvatnog strateškog pristupa EU-ovoj provedbi RVSUN-ova 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti”⁴⁵, razvija se i neprekidno ažurira posebna politika za ZSOP u odnosu na žene, mir i sigurnost⁴⁶ s ciljem osiguravanja rodno osviještene politike i primjene rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a o ženama, miru i sigurnosti od rane analize i planiranja do provođenja misija i operacija ZSOP-a, uključujući nastavak rada i evaluaciju.
62. U 2016. provedena je polazna studija kao postupak pregleda stanja uključivanja ljudskih prava i rodnog pitanja u ZSOP. Osim što se u njemu navode polazne postavke, u Izvješću o polaznoj studiji⁴⁷ ističu se i postignut napredak i ogledni primjeri dobre prakse.

⁴⁴ Zaključci Vijeća o promicanju rodne ravnopravnosti i rodno osviještene politike u upravljanju kriznim situacijama. 2760. sastanak Vijeća za opće poslove u Bruxellesu 13. studenoga 2006.

⁴⁵ Sveobuhvatan pristup EU-ovoj provedbi rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti (15671/1/08 REV 1), 1. prosinca 2008.

⁴⁶ Zadnji put ažurirano 2012.: Provedba rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda o ženama, miru i sigurnosti u kontekstu misija i operacija ZSOP-a (dok. 5799/12).

⁴⁷ Bilo je to prvi put da se provela polazna studija o uključivanju ljudskih prava i rodnog pitanja u ZSOP. Studija u kojoj je navedena 21 polazna postavka za procjenu stupnja do kojega su ljudska prava i ravnopravnost spolova uključeni u ZSOP sastoji se od dva dijela: i. planiranje i učinak studija slučajeva koje je provelo sedam misija ZSOP-a te ii. pet upitnika za službe ZSOP-a – Upravu za upravljanje krizama i planiranje (UUKP), Službe za civilno planiranje i provođenje (CPCC), Vojni stožer (EUMS) i Europsku akademiju za sigurnost i obranu (EASO) – i sve misije ZSOP-a.

63. U misijama i operacijama ZSOP-a progresivno se povećavalo savjetodavne kapacitete za rodna pitanja kako bi se povećala zastupljenost rodno osviještene politike i ubrzala provedba politike EU-a o pitanju žena, mira i sigurnosti. U vrijeme odobrenja strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti [u prosincu 2018.] sve civilne misije ZSOP-a imaju savjetnike za rodna pitanja raspoređene na jednu ili dvije funkcije⁴⁸. U svim EU-ovim vojnim misijama i jednoj od tri vojne operacije ZSOP-a predviđeno je jedno radno mjesto za jednog punovremenog savjetnika za rodna pitanja i jednog za savjetnika za rodna pitanja s dvije funkcije, u službi za vojno planiranje i provođenje (MPCC) / i Vojnom stožeru EU-a (EUMS). Nijedno od tih radnih mjesta, međutim, još nije popunjeno, što dovodi u opasnost sposobnost EU-a da postigne učinkovitu provedbu.
64. Glavni je posao savjetnika za rodna pitanja u misijama i operacijama ZSOP-a savjetovanje višeg rukovodstva o rodnoj analizi te uključivanju rodnih perspektiva pri provedbi mandata misije. Odgovornost savjetnika za rodna pitanja može biti različita, ovisno o veličini i strukturi misije te o naravi mandata. Uvijek se, međutim, bave i unutarnjim i vanjskim aspektima. Pri **izvanjskom** djelovanju savjetnici za rodna pitanja izravno ili neizravno (posredstvom stručnjaka za to područje i mentora) surađuju s lokalnim partnerima u državi domaćina, primjerice na izradi zakonodavstva ili na izgradnji kapaciteta za lokalne institucije. Pri **unutarnjem** djelovanju savjetnici za rodna pitanja blisko surađuju s rukovodstvom misije/operacije te drugim subjektima u misiji na sposobnostima strateškog i operativnog planiranja i provođenja. Savjetnici za rodna pitanja prvenstveno su pokretači i katalizatori: oni utvrđuju, podupiru i savjetuju. Ne snose, međutim, najveću odgovornost za rad na rodnoj ravnopravnosti i sustavnom uključivanju rodnih perspektiva u misije/operacije jer je to odgovornost voditelja misije ili zapovjednika.

⁴⁸ Dužnosnik s dvije funkcije dužnosnik je koji obavlja dva posla.

65. U civilnim misijama ZSOP-a strukture kontaktnih točaka za rodna pitanja postale su uobičajeno sredstvo za omogućivanje provođenja rodno osviještene politike u obavljanju mandata misije. Uz svoju prvenstvenu funkciju, kontaktne točke za rodna pitanja imaju dodatnu odgovornost za rodnu ravnopravnost i pitanja povezana sa ženama, mirom i sigurnosti. Kontaktne točke za rodna pitanja djeluju kao poveznica i most između savjetnika za rodna pitanja i različitih subjekata u misiji. Jednako kao što je slučaj sa savjetnicima za rodna pitanja, uloga kontaktne točke za rodna pitanja ovisi o mandatu misije te o njezinoj funkciji i zadaćama u misiji.
66. S ciljem premošćivanja razlika između politike i prakse, skup operativnih smjernica o rodno osviještenoj politici za civilne misije ZSOP-a.⁴⁹sastavljen je i objavljen 2018. Cilj je tih smjernica: i. olakšati sustavno uključivanje rodne perspektive i usvajanje politika o rodnoj ravnopravnosti, uključujući provedbu politika EU-a o ženama, miru i sigurnosti te ii. poticati ujednačeniji pristup rodnoj ravnopravnosti, osnaživanju žena te Planu za žene, mir i sigurnost u misijama.

⁴⁹ Zapovjednik civilnih operacija izdao je Operativne smjernice za rukovodstvo i osoblje misija o rodno osviještenoj politici (dok. ESVD (2018) 747).

Žene, mir i sigurnost u Europskoj komisiji

Civilna zaštita i humanitarna pomoć

67. EU je usvojio rodnu perspektivu za humanitarnu pomoć, u kojoj se rodna pitanja prepoznaju kao kriterij kvalitete kojim se pomaže osigurati da humanitarna pomoć stigne do najugroženijih osoba te da se tom pomoći učinkovito odgovara na posebne potrebe žena, djevojčica, dječaka, muškaraca te starijih žena i muškaraca. U radnom dokumentu službi Komisije „Rodna pitanja u humanitarnoj pomoći: različite potrebe, prilagođena pomoć”,⁵⁰ izložen je pristup EU-a rodnim pitanjima te rodno uvjetovanom nasilju u humanitarnoj pomoći. Radni dokument službi Komisije odnosi se na okvir programa za žene, mir i sigurnost i sveobuhvatan pristup EU-ovoj provedbi RVSUN-ova 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti te 17 pokazatelja koje je usvojilo Vijeće. Ta politika sadrži i poglavlje o seksualnom i rodno uvjetovanom nasilju; EU podupire ciljane akcije za iskorjenjivanje takva nasilja.
68. S ciljem podupiranja političke provedbe politika i njihove međusobne dosljednosti EU je uveo „mjerilo rodne i dobne ravnopravnosti”, koje se od siječnja 2014. primjenjuje na sve humanitarne projekte koje financira EU. Mjerilo rodne i dobne ravnopravnosti alat je za određivanje odgovornosti kojim se s pomoću četiri kvalitativna kriterija određuje u kojoj mjeri humanitarne akcije koje financira EU uključuju rodno i dobno pitanje u fazama prijedloga, praćenja i konačnog izvješća.
69. Okvir programa za žene, mir i sigurnost stoga je iznimno važan za humanitarni rad EU-a, osobito kada je riječ o rodno osviještenoj politici te zaštititi od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja u kriznim slučajevima.

⁵⁰ Radni dokument službi Komisije „Rodna pitanja u humanitarnoj pomoći: različite potrebe, prilagođena pomoć”, Bruxelles, 22. srpnja 2013. SWD (2013) 290 final.:

Međunarodna suradnja i razvoj

70. Budući da su sudjelovanje djevojaka i žena i njihov glas nužni na svim razinama za postizanje pravednih i uključivih društava, Glavna uprava Europske komisije za međunarodnu suradnju i razvoj (GU DEVCO) nastavit će jačati svoje djelovanje u okviru provedbe GAP-a II, Akcijskog plana EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2020. s ciljem mjerljivog doprinosa djelovanju, glasu i sudjelovanju djevojaka i žena u društvenom, gospodarskom i političkom životu, pa tako i u situacijama sukoba i nakon sukoba.
71. GAP II okvir je za mjere usmjerene na postizanje rezultata i koordinirano djelovanje. Ujedinjuje kontekst, argumentaciju i prioritete obnovljenog pristupa koji potvrđuje politiku EU-a i političku predanost rodnoj ravnopravnosti i usmjerava ih prema učinkovitom postizanju konkretnih rezultata za djevojke i žene, istodobno promičući učinkovitiju koordinaciju, provedbu i praćenje djelovanja EU-a u tom području. Sadrži konkretne ciljeve za pospješivanje djelovanja i predstavljanja žena, kao i otklanjanja svih oblika diskriminacije i nasilja koje trpe u svim okolnostima.
72. Izvješće o provedbi GAP-a II iz 2017.⁵¹ pokazalo je da su delegacije EU-a u partnerskim zemljama u razvoju za cilj najčešće odabirale to da „djevojke i žene (budu) slobodne od svih oblika nasilja usmjerenog protiv njih” i u javnoj i u privatnoj sferi.

⁵¹ Godišnje izvješće o provedbi 2017.: Akcijski plan EU-a II, Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena: preobrazba života djevojčica i žena uz pomoć vanjskih odnosa EU-a za razdoblje 2016. – 2020. (SWD (2018) 451 final), 15. listopada 2018.

73. Taj cilj sadrži posebni pokazatelj za „zaštitu svih žena i muškaraca svih dobi od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja u kriznim situacijama. s pomoću operacija koje podupire EU, s predloženim popisom pokazatelja za mjerenje učinka djelovanje koje vodi EU. Ove djelatnosti, među ostalim, obuhvaćaju: i. broj partnerskih zemalja EU-a koje su zabilježile smanjenje učestalosti seksualnog nasilja kao ratnog oružja; ii. broj pojedinaca koji imaju izravnu korist od programa koje podupire EU te koji su posebno usmjereni na podupiranje civilne izgradnje mira nakon sukoba i/ili sprječavanje sukoba te iii. postotak misija očuvanja i izgradnje mira s posebnim odredbama za poboljšanje sigurnosti i položaja djevojčica i žena svih dobi.
74. U okviru tog konkretnog predloženog prioriteta u 2017. je izviješteno o 34 nove inicijative za jačanje zastupljenosti žena i njihova političkoga glasa, iako ih je malo bilo usmjereno na mir i sigurnost. Većina se odnosila na sudjelovanje žena u politici, upravljanju i izbornim postupcima te na organizacije žena i osnaživanje braniteljica ljudskih prava.

Pravosuđe, zaštita potrošača i rodna ravnopravnost

75. Budući da je ravnopravnost žena i muškaraca jedna od temeljnih vrijednosti EU-a, Europska komisija predana je promicanju rodne ravnopravnosti u državama članicama i diljem svijeta, u skladu s ciljem održivog razvoja o rodnoj ravnopravnosti br. 5. Rad Komisije, koji se očituje u njezinu strateškom angažmanu u pogledu rodne ravnopravnosti⁵² usmjeren je na sljedećih pet prioriternih područja: i. povećanje sudjelovanja žena na tržištu rada i jednaka ekonomska neovisnost žena i muškaraca; ii. smanjenje rodnih razlika u plaći, primanjima i mirovinama te borba protiv siromaštva žena; iii. promicanje ravnopravnosti žena i muškaraca u donošenju odluka; iv. borba protiv rodno uvjetovanog nasilja, zaštita žrtava i pružanje potpore žrtvama te v. promicanje rodne ravnopravnosti i prava žena diljem svijeta.
76. Trenutačno je sudjelovanje žena na tržištu rada u EU-u otprilike deset posto niže od postotka za muškarce. Osim toga, plaća im je manja 16 % te se rjeđe promiču na nadzorne ili upravljačke funkcije. Valja istaknuti da je manje od 6 % žena na mjestu predsjednika uprave u jednom od velikih trgovačkih društava u EU-u uvrštenih na burzu. Gospodarsko osnaživanje žena važan je korak prema rodnoj ravnopravnosti. To je istaknuto i u stupu socijalnih prava koje je Europsko vijeće podržalo prošlog studenoga.⁵³ Rodno uvjetovano nasilje i nadalje ostaje raširenim problemom u EU-u, pri čemu jedna od triju žena postane žrtvom fizičkog nasilja, seksualnog nasilja, ili i jednog i drugog.⁵⁴

⁵² Radni dokument službi Komisije: Strateški angažman za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2019. (SWD (2015) 278 final), 3. prosinca 2015.

⁵³ Glavna uprava za pravosuđe i zaštitu potrošača (Europska komisija) (travanj 2018.) Izvješće o ravnopravnosti žena i muškaraca u EU-u.

⁵⁴ Rodno uvjetovano nasilje i nadalje ostaje raširenim problemom u EU-u, pri čemu jedna od triju žena postane žrtvom fizičkog nasilja, seksualnog nasilja, ili i jednog i drugog. Izvor: Agencija Europske unije za temeljna prava. (ožujak 2014.). Nasilje nad ženama – istraživanje provedeno diljem EU-a. Izvješće o glavnim rezultatima.

77. Komisija se koristi svim raspoloživim instrumentima kako bi ostvarila prioritete određene u strateškom angažmanu. Oni uključuju: i. praćenje postojećeg zakonodavstva, uključujući diskriminaciju u pogledu plaće, pristup robi i uslugama, zabranu seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu, zaštitu trudnih radnica, među ostalim od otkaza, minimalne standarde za prava žrtava te europske naloge za zaštitu; ii. predlaganje novog zakonodavstva, primjerice o uvođenju plaćenog očinskog dopusta, roditeljskog dopusta te dopusta radi skrbi za sve radnike, među ostalim neprenosiva razdoblja roditeljskog dopusta za očeve i majke ili s ciljem veće transparentnosti pri odabiru članova upravnog vijeća u najvećim trgovačkim društvima na burzi te iii. pristupanje Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija⁵⁵).
78. Komisija također primjenjuje i provodi cijeli raspon politika, primjerice: i. akcijski plan za otklanjanje razlika u pogledu plaće⁵⁶, koji obuhvaća širok i povezan skup od dvadeset konkretnih djelovanja koja se trebaju obaviti u razdoblju 2018. – 2019. te ii. praćenje država članica putem nadzornog postupka europskog semestra za gospodarstvo. Komisija financira inicijative civilnog društva i projekte nacionalnih tijela u okviru programa o pravima, jednakosti i građanstvu (REC) te zajedno s EUROSTAT-om i Europskim institutom za rodnu ravnopravnost (EIGE) doprinosi u prikupljanju kvalitetnih usporedivih podataka o rodnoj ravnopravnosti u svim državama članicama EU-a.

⁵⁵ Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, CETS br. 210, 11. svibnja 2011.

⁵⁶ Komunikacija Komisije Europskom vijeću te Europskom gospodarskom i socijalnom odboru: Akcijski plan EU-a za razdoblje 2017. – 2019. Borba protiv razlike u plaćama između spolova (COM(2017) 678 final), 20. studenoga 2017.

Susjedska politika i pregovori o proširenju

79. U reviziji Europske politike susjedstva iz 2015.⁵⁷ posebno se ističe kako će se poduzimati daljnji napori za uključivanje i jačanje provedbe RVSUN-a 1325 o ženama, miru i sigurnosti, rezolucija koje su je slijedile te rodne perspektive u okviru planiranja, provedbe i preispitivanja zajedničke sigurnosne i obrambene politike. Osim toga, u skupu od dvadeset očekivanih rezultata koje su 2017. države članice EU-a i šest istočnoeuropskih partnerskih zemalja iz Istočnog partnerstva ističe se da je rodna ravnopravnost međusektorsko pitanje. To je pitanje i predmet određenog broja neovisnih ciljeva povezanih s jačanjem suradnje na sigurnosti, osobito s ciljem potpore u rješavanju sukoba i sprječavanju krize.
80. U Komunikaciji o Strategiji proširenja EU-a za 2016.⁵⁸ ističe se da je „potreban dodatan rad kako bi se osigurala ravnopravnost između žena i muškaraca”, „osobito na tržištu rada” te radi „borbe protiv rodno utemeljenog nasilja”. Sve su zemlje proširenja, osim jedne, ratificirale Istanbulsku konvenciju, koja sadrži poseban članak o situacijama u oružanim sukobima i u vrijeme mira (članak 2.3). Zemlje Istočnog partnerstva koje tu konvenciju još nisu ratificirale moraju uložiti više napora.
81. Program za žene, mir i sigurnost i GAP II relevantni su okviri politika za uklanjanje svih oblika diskriminacije žena i djevojčica te nasilja nad njima. Kao odgovor na nerazriješene sukobe i pogoršanu sigurnosnu situaciju u nekim dijelovima europskog susjedstva provode se određena djelovanja. Njihov je cilj: i. povećati sudjelovanje žena u inicijativama za izgradnju mira; ii. jačati kapacitete lokalnih dionika u postupcima sprječavanja sukoba na lokalnoj razini te iii. jačati internu stručnost u području sigurnosti kako bi se razradio sveobuhvatan pristup za sprječavanje nasilnog ekstremizma.

⁵⁷ Zajednička komunikacija Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija. Revizija Europske politike susjedstva (JOIN (2015) 50 final), 18. studenoga 2015.

⁵⁸ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Komunikacija iz 2016. o politici proširenja EU-a, COM(2016) 715 final, 9. studenoga 2016.

Instrumenti vanjske politike

82. U uredbi EU-a kojom je uspostavljen Instrument za doprinos stabilnosti i miru (IcSP⁵⁹) rodna se ravnopravnost i osnaživanje žena određuju kao međusektorsko pitanje koje je potrebno uključiti, ako je to moguće, u svako djelovanje, pa tako i u programiranje. Uvodna izjava 7 iz te Uredbe poziva se konkretno na rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti te se ističe potreba za borbom protiv nasilja nad ženama u situacijama sukoba i promicanjem sudjelovanja žena u izgradnji mira.
83. Članak 3. te Uredbe⁶⁰, koji se odnosi na krizne situacije ili situacije krize u nastajanju s ciljem sprječavanja sukoba, sadrži konkretne odredbe o potpori provedbi Rezolucije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1325 o ženama, miru i sigurnosti. Njihova je svrha: i. osigurati odgovarajući odgovor na posebne potrebe žena u situacijama krize i sukoba; ii. osigurati da se u djelovanju povezanom s demobilizacijom i reintegracijom bivših boraca i njihovih obitelji u obzir uzme i situacija ženskih boraca te iii. povećati ulogu žena u razvoju civilnog društva te njihovo sudjelovanje u političkim procesima i u civilnom nadzoru sigurnosnog sustava.

⁵⁹ Uredba (EU) Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. o uspostavi Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru i Uredba (EU) br. 230/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. ožujka 2014. o uspostavi Instrumenta za doprinos stabilnosti i miru. (SL L 77, 15.3.2014., str. 1.).

⁶⁰ Uredba (EU) br. 230/2014.

84. Dodatna izgradnja kapaciteta EU-a za potporu sigurnosti i razvoju⁶¹ (CBSD), kao nova vrsta pomoći IcSP-u, omogućuje EU-u da učinkovitije podupire partnerske zemlje u izgradnji njihovih kapaciteta za samostalno sprječavanje kriza i upravljanje njima. Izmjenom Uredbe o uspostavi IcSP-a omogućeno je pružanje pomoći vojnim akterima u osiguravanju razvoja i sigurnosti za razvojne zadaće u iznimnim i jasno definiranim okolnostima – u kojima ih nevojni dionici ne mogu obavljati, kada postoji prijetnja postojanju ili funkcioniranju državnih institucija ili zaštite ljudskih prava te kada postoji konsenzus između dotične partnerske zemlje i EU-a o tome da su vojni dionici ključni za očuvanje, uspostavu ili ponovnu uspostavu uvjeta nužnih za održivi razvoj, među ostalim u krizama i nestalnim ili destabiliziranim uvjetima i situacijama. U području primjene izgradnje kapaciteta EU-a za potporu sigurnosti i razvoju (CBSD), pri djelovanju se u obzir uzimaju posebne potrebe žena u posebnih kriznim situacijama i situacijama sukoba.

⁶¹ Zajednička komunikacija Europskom parlamentu i Vijeću: „Izgradnja kapaciteta kao potpora sigurnosti i razvoju – osnaživanje partnera u sprječavanju kriza i upravljanju njima”, (JOIN (2015) 17 final), 28. travnja 2015.

PRILOG II.: Pojmovnik

U ovom se pojmovniku navode izrazi koji se često koriste u ovom dokumentu.

Dvojni pristup

Komisija se od 1996. zalaže za „dvojni pristup” u postizanju rodne ravnopravnosti. Taj pristup uključuje rodno osviještenu perspektivu u svim politikama uz istodobnu primjenu posebnih mjera za otklanjanje, sprječavanje i popravljavanje rodni neravnopravnosti. Ta su dva pristupa usporedna i jedan se ne može zamijeniti drugim.⁶²

Posebna djelovanja

Mjere usmjerene na posebnu skupinu, čiji je cilj eliminirati i sprječavati diskriminaciju ili otkloniti nedostatke koji proizlaze iz postojećih stavova, ponašanja i struktura. Djelovanje usmjereno na zalaganje za to da se određenoj kategoriji ljudi, u ovom slučaju ženama, omogući jednak pristup pravima koja su im zajamčena kao i pripadnicima drugih kategorija, u ovom slučaju muškarcima.⁶³

Rod

Rod se odnosi na društvene attribute i mogućnosti povezane s muškarcima ili ženama te odnosima između muškaraca i žena te djevojčica i dječaka, kao i na odnose među ženama i odnose među muškarcima. Ti su atributi, mogućnosti i odnosi društveni konstrukti i uče se u procesima socijalizacije. Promjenjivi su ovisno o situaciji i vremenu. Rod određuje što se od neke žene ili muškarca u određenoj situaciji očekuje, što im je dopušteno i što se cijeni.

⁶² <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/what-is-gender-mainstreaming>.

⁶³ http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions#Specific_actionmeasure

Rod nije sinonim za riječ „spol”. Spol se odnosi na biološke razlike između muškaraca i žena. Te su razlike univerzalne i bezvremenske. Ne mijenjaju se ni u prostornom ni u vremenskom smislu (prema različitim zemljama odnosno razdobljima⁶⁴).

U većini društava između žena i muškaraca postoje razlike u pogledu odgovornosti koje im se dodjeljuju, aktivnosti koje obavljaju, pristupa sredstvima i nadzoru nad sredstvima te prilikama za donošenje odluka. Rod je dio šireg društveno-kulturnog konteksta. Među drugim su važnim kriterijima za društveno-kulturnu analizu pripadnost društvenom sloju, pripadnost rasi, razina siromaštva, pripadnost etničkoj skupini ili religiji i dob. Rodne uloge i odnosi često se mijenjaju za vrijeme oružanog sukoba i nakon njega. Važno je napomenuti da se rod ne odnosi samo na žene, već je riječ o društveno konstruiranim razlikama u situacijama između muškaraca i žena koje mogu dovesti do razlika u pristupu moći, zdravstvenoj skrbi, znanju itd. Rodna se perspektiva tako ujedno tiče i uloge muškaraca.

Rodna ravnopravnost

To se odnosi na jednaka prava, odgovornosti i prilike za žene i muškarce te djevojčice i dječake. Ravnopravnost ne znači da će žene i muškarci postati jednaki, već da prava, odgovornosti i prilike za muškarce i žene neće ovisiti o tome jesu li rođeni kao muškarci ili kao žene. Rodna ravnopravnost podrazumijeva uzimanje u obzir interesa, potreba i prioriteta i žena i muškaraca te priznaje različitost raznih skupina žena i muškaraca. Rodna ravnopravnost nije žensko pitanje, već bi se trebala ticati i muškaraca i žena te bi se njime i jedni i drugi trebali intenzivno baviti. Ravnopravnost žena i muškaraca smatra se i pitanjem ljudskih prava i preduvjetom za održivi razvoj usmjeren na čovjeka.⁶⁵

⁶⁴ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

⁶⁵ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Rodno osviještena politika

Rodno osviještena politika (re)organizacija je, poboljšanje, razvoj i evaluacija političkih procesa, s ciljem da dionici koji uobičajeno sudjeluju u oblikovanju politika ugrade rodne perspektive u sve politike na svim razinama i u svim fazama.⁶⁶ Uključivanje rodne perspektive postupak je procjene posljedica za žene i muškarce u svakom planiranom djelovanju, među ostalim u zakonodavstvu, politikama i programima, u svim područjima i na svim razinama. To je način da se brige i iskustva žena i muškaraca ugrade u smišljanje, provedbu, praćenje i evaluaciju politika i programa u svim političkim, gospodarskim i socijalnim sferama, kako bi žene mogle ostvarivati jednaku korist te kako se neravnopravnost ne bi nastavila. Krajnji je cilj postići rodnu ravnopravnost.⁶⁷

Sve vanjsko djelovanje EU-a u situacijama sukoba i nestabilnim situacijama trebalo bi se temeljiti na rigoroznoj analizi koja se zasniva na obimnoj rodnoj analizi, s ciljem mijenjanja konfliktnih društvenih odnosa i društvenih normi.

Svim politikama za sprječavanje sukoba i drugim politikama koje se provode u situacijama sukoba ili rizičnim situacijama trebalo bi razvijati posebne ciljeve koji se odnose na postizanje rodne ravnopravnosti, koji će biti zdravom osnovom za rodno uključivi pristup i praćenje napretka. Važna komponenta rodno osviještene politike osiguravanje je toga da svi opći ciljevi budu rodno osjetljivi (npr. da uspostave transparentne i rodno osjetljive kriterije za položaje na kojima se donose odluke), što bi moglo uroditi uključivanjem rodne perspektive u opće procese.

⁶⁶ <https://www.coe.int/en/web/genderequality/what-is-gender-mainstreaming>

⁶⁷ <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Rodna analiza

Rodna analiza presudno je ispitivanje za utvrđivanje načina na koji rodne uloge, djelovanje, potrebe, prilike i prava utječu na muškarce, žene, dječake i djevojčice u određenim situacijama ili kontekstima. Pri rodnoj analizi ispituju se odnosi između žena i muškaraca te njihov pristup sredstvima i nadzor nad njima, te ograničenja s kojima se suočavaju u međusobnom odnosu. Rodnu analizu trebalo bi uključiti u sve sektorske procjene ili analize stanja kako bi se osiguralo da se poduzetim djelovanjem ne pogoršavaju rodno uvjetovana nepravda i neravnopravnost te da se, ako je to moguće, promiču veća ravnopravnost i pravednost u rodnim odnosima.

S ciljem sprječavanja nanošenja štete, dionici svih djelovanja EU-a u situacijama sukoba i nestabilnim situacijama moraju putem analize sukoba koja obuhvaća obimnu rodnu analizu biti obaviješteni, odnosno uzimati u obzir potencijalno različite položaje žena i muškaraca i odnose moći između različitih dijelova populacije u svim formalnim i neformalnim društvenim institucijama.

Rodnom analizom doznat će se obrasci uključenosti i isključenosti na rodnoj osnovi i nizu drugih činitelja kao što su socioekonomski status, etnička i religijska pripadnost, dob, eventualni invaliditet, geografsko podrijetlo, spolna orijentacija, bračno stanje, roditeljstvo, razina obrazovanja itd. te je zato presudna komponenta smislene analize stanja i analize sukoba.

Seksualno i rodno uvjetovano nasilje

Seksualno i rodno uvjetovano nasilje zajednički je naziv za štetan čin počinjen protiv volje neke osobe, a temelji se na društveno pripisanim (rodnim) razlikama između muškaraca i žena. Činom seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja krši se više univerzalnih ljudskih prava zaštićenih međunarodnim instrumentima i konvencijama. Mnogi – ali ne i svi – oblici seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja nezakonita su i kaznena djela u nacionalnim pravima i politikama. Diljem svijeta seksualno i rodno uvjetovano nasilje više trpe žene i djevojčice nego muškarci i dječaci. Važno je, međutim, napomenuti da i muškarci i dječaci mogu biti žrtvama rodno uvjetovanog nasilja, pa tako i seksualnog.

Nema prihvaćene definicije za seksualno nasilje. One koje se obično primjenjuju obuhvaćaju svaki prisilan čin seksualne naravi ili pokušaj takvog čina.

Silovanje i drugi oblici seksualnog nasilja počinjeni u kontekstu oružanog sukoba, bio on međunarodni ili unutarnji, teška su povreda međunarodnog humanitarnog prava. Sve strane u oružanom sukobu moraju poštovati zabranu seksualnog nasilja.

Sve države imaju obvezu kazneno goniti počinitelje. Silovanje i drugi oblici seksualnog nasilja zabranjeni su pravom međunarodnih ugovora (Četvrtom ženevskom konvencijom te dodatnim protokolima I i II) i običajnim pravom primjenjivim i u međunarodnim i u unutarnjim oružanim sukobima.⁶⁸

⁶⁸ <https://www.icrc.org/en/document/sexual-violence-armed-conflict-questions-and-answers>
<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/statement/2013/united-nations-women-statement-2013-10-16.htm>

Nazivi „rodno uvjetovano nasilje” i „nasilje nad ženama” često se naizmjenice koriste jer rodno uvjetovano nasilje češće počine muškarci nad ženama i djevojkama. Važno je, međutim, zadržati aspekt „rodne uvjetovanosti” tog pojma jer se njime ističe činjenica da je nasilje nad ženama odraz neravnopravnosti u odnosu moći između žena i muškaraca.⁶⁹

Seksualnim nasiljem smatra se čin pri kojemu počinitelj počini djelo seksualne prirode nad jednom osobom ili više njih, ili takvu osobu ili osobe prisili da sudjeluju u činu seksualne naravi fizičkom prisilom, ili prijetnjama ili primoravanjem, primjerice strašeći je nasiljem, utamničenjem, zatvorom, psihičkim pritiskom ili zlouporabom moći nad njom ili nekom drugom osobom, ili iskorištavajući prisilno okruženje, ili nesposobnost te osobe ili osoba za davanje dobrovoljnog pristanka.⁷⁰

Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje

Seksualno iskorištavanje znači zlouporaba ili pokušaj zlouporabe, u seksualne svrhe, nečije ranjivosti, nižeg statusa moći ili povjerenja, među ostalim (ali ne isključivo) uz ostvarivanje novčane, društvene ili političke koristi od seksualnog iskorištavanja druge osobe. seksualno zlostavljanje znači stvarni fizički nasrtaj seksualne naravi ili prijetnja njime, bilo pod prisilom ili u neravnopravnim ili prinudnim uvjetima.⁷¹

EU će osiguravati nultu razinu tolerancije za seksualno iskorištavanje i zlostavljanje. To će se postići ustanovljavanjem mehanizama odgovornosti za sve zaposlenike te raspoređeno i pomoćno osoblje, među ostalim i za upućeno i ugovorno osoblje. Ti će mehanizmi reagirati promptno, učinkovito i pravedno na svaku tvrdnju o seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju.

Mehanizmi koji se bave pravilima postupanja i standardima ponašanja u nadležnosti su rukovodeće hijerarhije i službi za ljudske resurse, a ne savjetnikâ za ljudska prava i rodna pitanja.

⁶⁹ <http://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

⁷⁰ Rimski statut Međunarodnog kaznenog suda.

⁷¹ U skladu sa standardima UN-a (ST/SGB/2003/13) i definicijom koja se koristi u Ažuriranim općim standardima ponašanja iz ožujka 2018. (6877/18).

Praćenje

Uspostavljen je trajan proces praćenja informacija prema posebnim parametrima i osiguravanja postizanja ciljeva.

Preispitivanje

Periodična procjena učinkovitosti intervencije, posebno usmjerena na operativne aspekte.

Evaluacija

Sustavno korištenje dokazima s ciljem procjene uspješnosti u postizanju njihovih ciljeva te, što je još važnije, razloga zbog kojega jesu ili nisu uspješni.

Prilog III.: RVSUN 1325 i kasnije rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a o ženama, miru i sigurnosti

RVSUN 1325, usvojen 31. listopada 2000., prva je rezolucija Vijeća sigurnosti koja se bavi neproporcionalnim i jedinstvenim učinkom oružanog sukoba na žene. RVSUN-om 1325 jačaju se otprije postojeće međunarodne i regionalne pravne obveze i konvencije relevantne za Plan za žene, mir i sigurnost 1 te uspostavlja niz novih načela. U toj se rezoluciji ističe kako je nužno da žene ravnopravno i na smislen način, kao aktivni dionici sudjeluju u sprječavanju sukoba i njihovu rješavanju, mirovnim pregovorima, izgradnji mira, očuvanju mira, reagiranju na humanitarne krize te u obnovi nakon sukoba. Države članice pozivaju se da osiguraju ravnopravno i potpuno sudjelovanje žena u svim naporima za očuvanje mira te promicanju mira i sigurnosti. Nadalje, sve se aktere potiče na veće sudjelovanje žena i uključivanje rodne perspektive u sva djelovanja Ujedinjenih naroda, među ostalim u demobilizaciji, razoružanju i reintegraciji te u reformi sigurnosnog sektora.

Vijeće sigurnosti UN-a usvojilo je 19. lipnja 2008. Rezoluciju 1820 o seksualnom nasilju u sukobima, u kojoj se seksualno nasilje kao ratna taktika izravno povezuje s očuvanjem međunarodnog mira i sigurnosti. Rezolucijom 1820 potvrđena je Rezolucija 1325 isticanjem činjenice da je seksualno nasilje često rašireno i sustavno i da može sprječavati obnovu međunarodnog mira i sigurnosti. Vijeće sigurnosti sad ima jasan mandat za sprječavanje seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja, među ostalim sankcijama te osposobljavanjem kojim će se osoblje na terenu osnažiti za sprječavanje takvih pojava i reagiranje na njih. U toj se rezoluciji ističe da je seksualno nasilje naoružanih osoba nad civilima ratni zločin te se od strana u oružanom sukobu traži da smjesta poduzmu odgovarajuće mjere zaštite civila od seksualnog nasilja, uključujući osposobljavanje vojnih postrojbi i provođenje disciplinskih mjera.

U Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 1888, usvojenoj 30. rujna 2009., ponovno se ističe da se seksualnim nasiljem pogoršava oružani sukob te sprječavaju međunarodni mir i sigurnost. U njoj se ujedno vodstvo poziva na rješavanje problema seksualnog nasilja povezanog sa sukobima te na raspoređivanje timova stručnjaka u slučajevima pojave seksualnog nasilja u sukobima. Sljedeća Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1889, usvojena 5. listopada 2009, usmjerena je na izgradnju mira nakon sukoba te na sudjelovanje žena u svim fazama mirovnih procesa i u njoj se poziva na izradu pokazatelja za mjerenje provedbe RVSUN-a 1325 (2000.).

Vijeće sigurnosti UN-a 16. prosinca 2010. usvojilo je Rezoluciju 1960, u kojoj se ponovno poziva na prestanak seksualnog nasilja u sukobima i uspostavlja mehanizam sastavljanja popisa. Tom je rezolucijom odaslana izravna politička poruka da se za seksualno nasilje snose posljedice, uključujući uvrštavanje na popis u godišnjim izvješćima glavnog tajnika, prijavu UN-ovim odborima za sankcije i Međunarodnom kaznenom sudu te međunarodnu osudu i odštetu.

Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 2106 usvojena 24. lipnja 2013. usmjerena je na operacionalizaciju postojećih obveza prema RVSUN-u 1325 te više prati tu rezoluciju nego što uvodi nove strukture i inicijative. Štoviše, usmjerena je na sudjelovanje žena u borbi protiv seksualnog nasilja i podupire pribjegavanje pravosudnom postupanju.

Vijeće sigurnosti UN-a 18. listopada 2013. usvojilo je Rezoluciju 2122, u kojoj se određuju konkretne metode za rješavanje nedovoljnog sudjelovanja žena boraca i uviđa potreba za otklanjanje temeljnih uzroka oružanih sukoba i sigurnosnih rizika kojima su žene izložene, te se izrijekom potvrđuje potreba za „integriranim pristupom” održivom miru. U rezoluciji se ujedno, spominjanjem Ugovora o trgovini oružjem (UTO), povezuju razoružanje i rodna ravnopravnost,

U Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 2242, usvojenoj 13. listopada 2015, potiče se na procjenu strategija i resursa s ciljem provedbe Plana za žene, mir i sigurnost te se poziva na izdvajanje većih sredstava za rodno osjetljivo osposobljavanje, analizu i programe. Istodobno se ističe važnost suradnje s civilnim društvom te se inzistira na tome da se rodno pitanje smatra međusektorskim i dijelom borbe protiv nasilnog ekstremizma / protuterorističkih programa.

Osim toga, Plan za žene, mir i sigurnost proširen je dvjema sljedećim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, RVSUN-om 2272 (2016) o seksualnom iskorištavanju i zlostavljanju te RVSUN-om 2331 (2016) o trgovanju ljudima u situacijama sukoba.

Prilog IV.: Nepotpuni popis izvora političkih smjernica povezanih s pitanjem žena, mira i sigurnosti

- Sveobuhvatan pristup EU-a rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti, Vijeće Europske unije (2008 – dok. 15671/1/08)
- Pokazatelji za sveobuhvatan pristup EU-a provedbi rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti (2010. – dok. 11948/10)
- Izvješće o pokazateljima EU-a za sveobuhvatan pristup EU-a provedbi rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti (2011. – dok. 9990/11)
- Provedba rezolucija Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda o ženama, miru i sigurnosti u kontekstu misija i operacija ZSOP-a (2012. – dok. 7109/12).
- Strateški okvir EU-a i Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju, (2012. – dok. 11855/12)
- Drugo izvješće o pokazateljima EU-a za sveobuhvatan pristup EU-a provedbi rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti (2014. – dok. 6219/14)
- „Neslužbeni dokument o okončanju seksualnog nasilja u sukobima – smjernice za praktične mjere na razini EU-a” (2014. – dok. PSC MD 155/14)
- Izvješće o napretku u pogledu „Neslužbenog dokumenta o okončanju seksualnog nasilja u sukobima – smjernice za praktične mjere na razini EU-a” (2015.)
- Doprinos EU-a globalnoj studiji o ženama, miru i sigurnosti (2015. – dok. 7595/15)
- Akcijski plan za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2016. – 2020. (2015. – dok. 13201/15) i s njim povezani radni dokument službi Komisije (2015. – dok. SWD (2015) 182 final)
- Strateška suradnja Komisije za rodnu ravnopravnost 2016. – 2019. (2015. – dok. SWD (2015) 278 final)
- Strateški okvir EU-a i Akcijski plan za ljudska prava i demokraciju za razdoblje 2015. – 2019. (2015. – dok. 10897/15)
- Globalno preispitivanje rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1325 o ženama, miru i sigurnosti povodom petnaeste godišnjice – obveze EU-a i njegovih država članica (2015. – dok. 12904/15)

- Globalna strategija Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku (2016.)
- Zaključci Vijeća o globalnoj strategiji Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku (2016. – dok. 13202/16)
- Provedbeni plan globalne strategije EU-a za sigurnost i obranu (2016. – dok. 14392/16)
- Zaključci Vijeća o provedbi globalne strategije EU-a u području sigurnosti i obrane (2016. – dok. 14149/16)
- Izvješće o Polaznoj studiji o uključivanju ljudskih prava i rodni pitanja u zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku Europske unije (2016. – dok. 15726/16)
- Kodeks ponašanja i discipline za civilne misije ZSOP-a EU-a 2016. – dok. 12076/16)
- Ažurirani opći standardi ponašanja tijekom misija i operacija ZSOP-a (2018. – dok. 6877/18)
- Revidirani pokazatelji za sveobuhvatan pristup EU-a provedbi rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 1325 i 1820 o ženama, miru i sigurnosti (2016. – dok. 10805/16)
- Drugo izvješće o napretku u pogledu „Neslužbenog dokumenta o okončanju seksualnog nasilja u sukobima – smjernice za praktične mjere na razini EU-a” (2016. – dok. PSC MD 17/16)
- Treće izvješće o napretku u pogledu „Neslužbenog dokumenta o okončanju seksualnog nasilja u sukobima – smjernice za praktične mjere na razini EU-a” (2016. – dok. 14329/16)
- 2017/NESLUŽBENI DOKUMENT, neslužbeni PLAN DJELOVANJA I RADA glavnog savjetnika ESVD-a za rodna pitanja u vezi s rodnim pitanjima / rodnom ravnopravnošću, osnaživanjem žena i provedbom Rezolucije 1325 VSUN-a o ženama, miru i sigurnosti (2017. – dok. WK 665/2017 INIT)
- Europski konsenzus o razvoju (2017. – dok. 9459/17) Zajednička komunikacija – Strateški pristup otpornosti u vanjskom djelovanju EU-a (2017. – dok. JOINT (2017) 21 final.
